КПСС XXVI
СЪЕЗДИ
ҚАРОРЛАРИНИ
АМАЛГА
ОШИРАМИЗ

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҳақиқати

Ўзбекистон
Компартияси
Марказий
Комитетининг
газетаси

ГАЗЕТА
1974 ЙИЛ
1 ЯНВАРДАН
ЧИҚА
БОШЛАГАН

17 АВГУСТ, 1982 ЙИЛ
СЕШАНБА
№ 187 (2.583).
Баҳоси 3 тийин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советида

ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ, ПАХТА ТОЗАЛАШ САНОАТИ МИНИСТРЛИКЛАРИНИНГ, РЕСПУБЛИКАДАГИ КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРНИНГ 1982 ЙИЛ ҲОСИЛИНИ ЙИҒИШТИРИБ ОЛИШГА ТАЙЁРГАРЛИКНИ ТУГАЛЛАШ ВА ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ ПАХТА СИФАТИНИ ОШИРИШ ҲАҚИДАГИ ЙЎЛ-ЙЎРИҚЛАРИНИ БАЖАРИШ СОҲАСИДАГИ ИШИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қуйидагиларни таъкидладилар: Қишлоқ хўжалиги, Пахта тозалаш саноати министрликлари, уларнинг жойлардаги органлари, республика колхоз ва совхозлари ҳосилни йиғиштириб олишга тайёргарликни тезлаштириш ва КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиуми Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг пахта сифатини ошириш тўғрисидаги йўл-йўриқларини бажариш мақсадида анча иш қилмоқдалар. Юксак технология хусусиятларига эга тола берувчи пахта навлари 1,2 миллион гектар ерга, ёки ҳамма майдонларнинг 64 процентига экилди. 108-Ф ва СЮ-4727 навлари экилган майдонлар анча кўпайтирилди, ипак пахта экилган майдонларда биринчи тип тола берувчи навлар ҳиссаси икки баравар ортди.

Бу йил юқори сифатли тола берувчи эрта пишар ҳосил олиш мақсадида чигит уюшқоқлик билан ва барвақт экилди. Пахтакорлар табиий офат ва сув танқислиги оқибатларини енгиб, партия ташкилотлари раҳбарлигида ҳамма жойда ғўзани яхши парвариш қилишни таъминладилар. Ғўза «Тошкент» технологияси» асосида тиғиз графиклар бўйича парвариш қилинди. Бу эса ғўзанинг жадал ўсишига, ҳосил бултургидан анча эрта етилишига имконият туғдирди. Дефолиация ўтказиш ва ҳосилни йиғиштириб олишга жадал ҳозирлик кўрилмоқда.

Пахтани қабул қилиб олиш ва қайта ишлаш учун пахта саноатининг моддий-техника базасини тахт қилиб қўйиш ишлари тугалланмоқда. Бу йил 6 та янги пахта заводи, тайёрлаш пунктларида пахта қуритиладиган 100 та цех, пахта сақланадиган 60 та омбор қурилади. 528 та тайёрлаш пунктларининг ҳаммаси ремонтдан чиқарилди, ишлаб турган 425 та қуритиш-тозалаш цехларидан 400 таси ишга тахт қилиб қўйилди. 140 та тайёрлаш пунктида ёки уларнинг тўртдан бир қисмида ҳар бир бригаданинг пахтаси алоҳида-алоҳида қабул қилиниб, сифатига тегишли баҳо берилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети қилинган ишларга ижобий баҳо бериш билан бирга Қишлоқ хўжалиги, Пахта тозалаш саноати министрликлари, республикадаги колхоз ва совхозлар бу йилги ҳосилни ўз вақтида йиғиштириб олиш ва унинг сифатини оширишни таъминлаш билан боғлиқ тайёргарлик ишларида сусткашликка йўл қўймоқдалар, деб ҳисоблайдилар.

Бир қанча жойларда ғўза ўз ривожидан орқада қолган участкаларда уни парвариш қилиш ишлари бўшаштириб юборилмоқда, ёввойи ўтлар ўз вақтида тугатилмаётир. Терим машиналарининг кўпи ҳали ремонт қилинмаган. Навоий областида терим машиналарининг 77 проценти, Фарғона областида 76, Сирдарё ва Хоразм областларида 75, Қорақалпоғистон АССРда 54 проценти тахт қилиб қўйилган. Яна 9,5 мингта трактор прицепи, 1000 та чанглагич-пуркагич машина, кўсак чувийдиган 3 мингдан зиёд машина ва бошқа кўп техника ремонтга муҳтождир. Лекин шунга қарамай, «Узгоскомсельхозтехника»нинг колхоз ва совхозлар ремонт устахоналарининг кеча кундуз ишлаши ҳамма жойда уюштирилган, деб бўлмайди. Қишлоқ хўжалик авиацияси учун аэродромларнинг бир қанчаси тайёрлаб қўйилмаган, дефолиантлар хўжаликларга тўлик етказиб берилмаган.

Пахта саноатининг ишлаб чиқариш базасини янги ҳосилни қабул қилиш ва қайта ишлашга тайёрлашда, хусусан янги қувватларни қуриш ва ишга туширишда қолоқликка йўл қўйилмоқда.

Узколхозстрой, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Қишлоқ қурилиши министрлиги, Главсредазирсовхозстройнинг пудратчи қурилиш ташкилотлари, шунингдек Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлиги қурилиш ишлари юзасидан берилган топшириқларни бажармаяптилар.

Бригада пахтасини унинг сифатига баҳо бериб, қабул қилишга тайёргарлик суст бормоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Совети область, шаҳар, ва район партия комитетларига, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Советига, область ва район ижроия комитетларига колхоз, совхозлар, пахта заводлари коллективларининг эътиборини 1982 йил ҳосилини йиғиштириб олишга тайёргарликни тезлатиш, пахтанинг сифатини анча яхшилаш ва аъло сифатли пахта маҳсулотини тайёрлаш тадбирларини бажаришга қаратиш вазифасини юкладилар. Бу йилги ҳосилни йиғиштириб олиш, пахта тайёрлаш, уни сақлаш ва қайта ишлашда тўғри технологияга риоя қилинишини учун раҳбарларнинг, мутахассисларнинг жавобгарлиги ва уларга нисбатан талабчанлик оширилсин. Пахтанинг сифатини тўғри белгилаш юзасидан лабораториялар, тайёрлаш пунктларининг иши мунтазам равишда назорат қилиб турилсин. Пахтанинг, пахта толасининг сифатини ҳамда қишлоқ хўжалиги ва саноат ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш мақсадида колхозчилар, совхозлар ва пахта заводлари ишчилари ўртасида ташкилотчилик ва сиёсий ишни кучайтиришда бошланғич партия ташкилотларига доим ёрдам берилсин. Социалистик мусобақа бутун чоралар билан ривожлантирилсин.

1982 йил пахта ҳосилининг ва пахта маҳсулотининг сифатини ошириш юзасидан Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги ва Пахта тозалаш саноати министрликлари ишлаб чиққан тадбирлари маъқулланди.

Республика Қишлоқ хўжалиги министрлигининг тадбирларида деҳқончиликнинг умумий маданиятини ошириш, алмашлаб экишни ниҳоясига етказиш, пахта етиштириш ва ҳосилни йиғиштириб олишнинг ҳамма босқичларида ташкилий ва агротехника тадбирларини ўз вақтида, юқори сифатли ўтказиш асосида пахтанинг сифатини ошириш кўзда тутилади.

Ғўза баргини тўктиришда ерда ишлатиладиган аппаратлардан кенг фойдаланилиши уқтириб ўтилди. Тракторга тиркалган ОВХ-14 ва ОВМ-28 аппаратлари ёрдамида 700 минг гектар майдондаги ғўза барги тўктирилади. Олимларнинг тавсияларини эътиборга олиб, шунингдек бу жуда муҳим агротехника тадбирини сентябрнинг биринчи ўн кунлигида тугаллашни ҳамда ғўза баргларининг 80—90 процентини тўкилишига эришишни ҳисобга олиб, 15 сентябрдан бошлаб пахта териш машиналари ишлашига имконият яратиб беришни назарда тутиб, ҳар бир далада ғўза баргини тўктириш ишларини ўтказиш муддатларига аниқлик киритилади.

Барча терим техникасини ремонт қилиш 20 августгача тугалланиши планлаштириб қўйилди. Шу мақсадда Госкомсельхозтехника, колхоз ва совхозлар ремонт устахоналарининг кечаю-кундуз ишлаши ташкил этилади.

Ҳосил теримида 35 мингтадан кўпроқ пахта териш машинаси, пахтани қоп-қанорсиз ташийдиган — 90 мингта прицеп, 38 мингта транспорт трактори, 10 мингтадан кўпроқ кўсак чувиш машинаси, 5,5 мингта пахта ортгич ва йиғим-теримда фойдаланиладиган ҳамда 3230 та терим-транспорт отрядига бирлаштирилган бошқа кўплаб машина-механизмлар ишлатилади. Уларни механик ҳайдовчилар, тракторчилар, ремонтчилар, созловчилар ва бошқа механизаторларга бириктириб қўйиш тугалланади.

Далаларни машинада пахта теришга тайёрлашга алоҳида эътибор берилади. Шу мақсадда ҳамма далалар 20 августгача бегона ўтлардан бутунлай тозаланади.

Уруғлик учун экилган пахтазорларни 25 августгача апробациядан ўтказишга, вильт тушган далаларни қатъиян ажратиб қўйиш, биринчи репродукция уруғлик олинадиган пахтазорлардан нав тозалаш ишлашни ўтказилишини таъминлашга, энг яхши далаларни камида 730 минг тонна уруғлик пахта тайёрлаш учун ажратиб қўйишга қарор берилди.

Ғўзалардаги шоналарнинг 60 проценти очилишидан кечикмай ҳосилни машинада теришга киришилсин.

Ҳамма жойда пахта териш ва топширишнинг сифати устидан контроллик таъминлансин, пахтани қайта-қайта ғарамлашга йўл қўймай, дала-бункер, тележка-тайёрлов пунктидан иборат поток технологияга риоя қилинсин.

Ҳар бир хўжаликда малакали пахта топширувчи тасдиқлаб қўйилсин. Областларда улар билан пахтани тўғри қабул қилиш ва комплектлашга бағишланган семинарлар ўтказилсин.

Машинада терилган ҳосилнинг тозалиги ва сифати учун рағбатлантириш мақсадида шудай тартиб ўрнатиб қўйилсинки, машинада терилган биринчи нав пахта учун мавжуд ҳақ тўлаш шароитида тегишли пулнинг 50 проценти бевосита иш жараёнида тўланадиган бўлсин. Тўкилган пахтани териб оладиган механизмлар ўрнатилган пахта териш машиналарида тўкилган пахта асосий терилган пахтага аралашиб кетмаслиги, ўз вақтида кондицияларга етказилиши устидан қаттиқ контроллик ўрнатилсин.

Қўл теримида хом пахтанинг терилишига қарши кескин кураш олиб борилсин ва бунга йўл қўйилмасин.

Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлигининг тадбирларида қуйидагилар кўзда тутилган:

тайёрлов пунктларидаги қуритиш цехларининг қувватлари суткасига 100 минг тоннага етказилсин, бунинг учун истисносиз ҳамма тайёрлов пунктлари қуритиш агрегатлари билан таъминлансин. Шу мақсадда 1982 йилнинг 15 августигача 100 та тайёрлов пунктида иссиқлик генераторлари билан бутланган 2 СБ—10 қуритиш агрегатлари ишга туширилсин;

пахта қабул қилиш ва асраш шароитларини яхшилаш мақсадида 1982 йилда 12 та янги пахта тайёрлаш пункти, 21 та қуритиш-тозалаш цехи қурилиб ишга туширилсин, қўшимча равишда 700 та қабул қилиш узатиш қурилмаси комплекси, 30 та туннель очиш машинаси, колхоз ва совхозлардан қабул қилинадиган пахта сифатини аниқлайдиган 1000 та прибор, шу жумладан пахтани автомат усулда қабул қиладиган 3 та система жорий этилсин, пахтани қайта ишлайдиган поток линиялар ўрнатилган 43 та қуритиш ва тозалаш цехлари реконструкция қилинсин;

уруғлик пахта тайёрлашга киришилгунча уруғлик чигитни зарарсизлантирадиган ва капсулларга ўрайдиган саралаш механизмлари ҳамда машиналари ўрнатилган ҳамма ихтисослаштирилган заводларда уруғлик чигит тайёрлайдиган участкаларни реконструкция қилиб бўлиш таъминлансин;

топшириладиган пахтанинг нав составини оширишни рағбатлантириш юзасидан бир қанча тадбирлар рўёбга чиқарилсин. 20 августгача классификаторлар, лаборантлар, бухгалтерлар ва пахта қабул қилиш билан боғлик бўлган бошқа ходимлар иштирокида янги давлат стандартини ва пахта топширувчилар билан ҳисоб-китоб қилишнинг янги системасини жорий этиш юзасидан, шунингдек пахтани бунтларга ғарамлаш пайтида уларни навларга ажратишни яхшилаш юзасидан семинар кенгашлар ўтказилсин;

пахтачилик бригадаларининг пировард меҳнат натижасидан манфаатдорлигини ошириш учун 1982 йилда пахтани хўжаликлардан 140 та тайёрлов пунктида бригадама-бригада қабул қилиш таъминлансин;

пахта заводлари техникавий жиҳатдан юксак даражада капитал ремонт қилинсин. Ҳамма технология машиналари синчиклаб созлаб қўйилсин ва шу йўл билан маҳсулот олишни камайтирмай юқори сифатли тола олинишига эришилсин;

Ангор, Когон, 2-Наманган, Ўзбекистон пахта заводларининг ташаббуси асосида пахта хом ашёси ва пахта маҳсулотининг сифатини ошириш учун бошланган социалистик мусобақанинг бориши кенг миқёсда ошкор қилиб турилсин;

пахтани имкони борича сақлаб қолиш, тола чиқишини кўпайтириш, нормативдан ташқари чиқитларнинг ва пахта толаси нави пасайишини тугатиш мақсадида машинада терилган пахта келтирила бошлаши биланоқ тайёрлов пунктларидаги ҳамма қуритиш қурилмаларининг уч сменада ишлаши таъминлансин. Пахтани қайта ишлаш паст навларни биринчи навбатда тозалашни эътиборга олиб планлаштирилсин.

Қабул этилган қарорда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республика Қишлоқ хўжалиги министрлигига, «Главсредазирсовхозстрой»га, уларнинг жойлардаги органларига, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ҳамда мутахассисларига бутун август мобайнида ғўза парваришини ҳамма жойда кучайтиришни таъминлашни таклиф қилдилар. Ривожланишдан орқада қолган дала ва участкаларда ҳам тўла қимматли юқори сифатли ҳосил олинишини кўзлаб уларга алоҳида эътибор берилсин:

ҳар бир бригада, хўжалик, район, областда ғўза баргини тўктириш тадбирлари ўтказилиши билан боғлик бўлган ҳамма масалалар ҳал этилсин, ерда ишлатиладиган аппаратлар ёрдамида ва авиация методида ғўза баргини тўктириш ҳажми, шунингдек ғўзанинг биологик етилиши эътиборга олиниб шу тадбирни ўтказиш муддатлари белгилансин, хўжаликларга зарур миқдордаги дефолиантларнинг ташиб олиниши таъминлансин;

Ўзбекистон ССР «Госкомсельхозтехника»си билан биргаликда терим машиналари ва транспорт воситаларининг бутун комплексини ремонт қилиш ва тайёрлаш 20 августгача ниҳоясига етказилсин, қўлда ва машинада териш қоидаларига, пахтани ташиш ва топшириш қоидаларига риоя этилиши устидан қаттиқ контроллик ўрнатилсин;

пахтани сифатли қилиб териш ва топшириш ассортименти учун маънавий ҳамда моддий рағбатлантириш тадбирлари ишлаб чиқилсин. Колхоз ва совхозлар раҳбарларининг асосий диққат-эътибори терим машиналарининг иш сифатини таъминлашга қаратилиши керак, шу мақсадда ҳамма жойда тоза ва сифатли териш учун рағбатлантирувчи ҳақ тўлаш жорий этилсин, машина теримининг биринчи нави учун ҳақ тўлашнинг мавжуд шароитида тегишли ҳақнинг 50 проценти механик-ҳайдовчиларга бевосита иш жараёнида тўланадиган тартиб ўрнатилсин;

(Давоми иккинчи бетда)

Шу куннинг қаҳрамонлари

ФИДОЙИ ҚАЛБ

Сиз нима учун пахтакорлик касбини танлагансиз? Бу саволга ҳар ким ҳар хил жавоб бериши мумкин. Бироқ шундай савол берилишининг ўзи ўринлимикин? Чунки серқуёш республикамиздаги қайси касб эгасидан сўраманг ўзини бевосита ёки билвосита пахтакор деб ҳисоблайди, ҳосил тақдирига даҳлдор деб билади. Бинобарин, Ўзбекистонда ҳамма пахтакордир.

Аммо пахтанинг том маънодаги жонкуярлари бор: улар эрта баҳордан кеч кузгача даласидан жилмайди, ҳар туп ғўза атрофида парвона бўладилар, уларга қалб қўри, меҳр зиёсини бахш этадилар, ногоҳон битта шона тўкилгудек бўлса изтироб чекадилар. Бундай кишиларни оддийгина пахтакор дейишнинг ўзи кифоя қилмайди. Улар фидойи қалблардир! Пахта ишқи, касбга садоқат уларнинг томирларида ҳамиша қон бўлиб оқиб туради.

Мамлакат Ҳасанова ана шундай кишилардан бири. У Фарғона районидаги Димитров номли колхозда 13 йилдан буён бригада бошлиғи вазифасида ишлаб келяпти. Унинг кўп йиллик тажрибаси, ишбилармонлиги, коллективни бир мақсадга йўналтира билиш қобилияти пахтадан муттасил мўл ҳосил етиштириш имконини бермоқда. Бригада деҳқонлари юбилей йилида ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил кўтариш мажбуриятини олишган. Заршунослар ўз сўзларининг устидан чиқиш учун бутун куч ва имкониятларни сафарбар этмоқдалар. Бу курашда Мамлакат Ҳасанова ҳар қачонгидек олдинги сафда. Зотан, пахтакорнинг эл-юрт олдидаги бурчи, кузда яратилажак юксак хирмон масъулияти шуни тақозо этади.

Н. ШАКАРОВ.

Рассом Маҳмуд Жўраев чизган расмда моҳир заршунос Мамлакат Ҳасанова тасвирланган.

РУС ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ V ХАЛҚАРО КОНГРЕССИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

Рус тили ва адабиёти ўқитувчиларининг Европа маданиятининг қадимий маркази — Прагада тўпланган V халқаро конгресси қатнашчиларини самимий табриклайман.

Рус тили ва адабиёти ўқитувчилари халқаро уюшмасининг фаолияти жаҳоннинг кўп мамлакатларидаги кишилар кенг доирасининг классик рус ва замонавий совет адабиёти каби маданият ва билимларнинг бой манбаидан баҳраманд бўлишига ёрдам беради. Бу эса Совет Иттифоқи каби улуғ мамлакат ҳаёти ва тараққиётининг турли жиҳатлари ҳақида, унда яшовчи кўп сонли халқларнинг ҳаёти ва маданияти тўғрисида, социалистик жамиятимиз ҳақида, унинг ҳозирги куни ва истиқболлари тўғрисида, мустаҳкам тинчлик ва халқлар ўртасидаги ҳамкорлик учун тинмай олиб бораётган курашимиз тўғрисида тўла ва объектив тасаввур олиш ҳам демакдир.

Инсониятнинг социал ва маданий тараққиёти миллатлар ўртасида маънавий бойликларни алмаштириб туриш билан чамбарчас боғланган. Жаҳонда рус тилига нисбатан иштиёқнинг доим ўсиб бораётганлиги турли мамлакатлардаги кишиларнинг совет маданияти билан, экономикамиз, фанимиз ва техникамизнинг ютуқлари билан яқиндан танишишга, социалистик турмуш тарзи тўғрисида кўпроқ нарса билиб олишга интилаётганлигини кўрсатади. Уюшма амалга ошираётган тадбирлар — конгресслар, мактаб ўқувчиларининг халқаро олимпиадалари, илмий-методик конференциялар, педагогларнинг малакасини ошириш соҳасида қилинаётган самарали ишлар амалда кишиларнинг ана шу интилишларига мос бўлиб тушади ва шу боисдан уюшма муносиб обрў-эътибор қозонишга сазовор бўлди.

Совет кишилари рус тилини миллатлараро алоқалар воситаси сифатида ихтиёрий равишда қабул қилиб олганлиги ССР Иттифоқи халқларининг қардошларча дўстлиги ва бирлигини мустаҳкамлашнинг муҳим омили бўлиб қолди. СССР Иттифоқи бу йил ўзининг 60 йиллигини нишонлайди. Рус тили жаҳоннинг кенг тарқалган бошқа тиллари билан биргаликда кишилар ва халқларнинг ҳамжиҳатлиги ишига, инсоният тараққиётига хизмат қилади.

Сизнинг конгрессларингиз доим халқаро муносабатларда ҳамкорлик ва ишончни мустаҳкамлаш шиори остида ўтади. Бизнинг мамлакатимизда бунга жуда катта эътибор берилмоқда. Мамлакатимизнинг жаҳон миқёсидаги бутун сиёсати инсониятни ядро фалокатидан қутқазиш, халқларнинг осойишта, тинч яшаши ва самарали ҳамкорлиги учун шарт-шароитлар яратиб берилишини таъминлашдан иборат асосий вазифага бўйсундирилган. Жумладан, Совет Иттифоқининг яқинда бирлашган миллатлар ташкилотида кўрсатган ташаббуслари ҳам шунга қаратилган. Совет халқи бу йўлда ҳар қандай ташаббусларни, кескинликни юмшатиш сиёсати яратиб берадиган ижобий ишларнинг ҳаммасини бундан буён ҳам қўллаб-қувватлашга тайёрдир.

Ер — бизнинг хонадонимиз, бизнинг ўтмишимиз, ҳозирги ҳаётимиз ва келажагимиздир. Планетамизни ядро уруши ўтидан асраш, унинг гўзаллигини сақлаш, бойликларини кўпайтиришдан ҳам юксакроқ, олижанаброқ вазифа йўқ. Сизлар ана шу мақсадлар тобора кўп кишиларнинг мулки бўлиб қолиши учун анчагина иш қила оласиз.

Дўстлар, сизларнинг самарали ишлашингизни, уюшмангизнинг фаолиятида янги муваффақиятларга эришувингизни чин кўнгилдан тилайман!

Л. БРЕЖНЕВ.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети чуқур қайғу билан маълум қиладиларки, КПСС Марказий Комитетининг аъзоси, СССР Олий Совети депутати, таниқли совет олими ва жамоат арбоби, СССР Фанлар академияси президиумининг аъзоси, СССР Давлат мукофоти лауреати, СССР Фанлар академияси жаҳон экономикаси ва халқаро муносабатлар институтининг директори академик Николай Николаевич Иноземцев 1982 йил 12 августда 62 ёшида бевақт вафот этди.

КПСС
МАРКАЗИЙ
КОМИТЕТИ

СССР ОЛИЙ
СОВЕТИ
ПРЕЗИДИУМИ

СССР
МИНИСТРЛАР
СОВЕТИ

ТОШКЕНТЛИКЛАР ТАЖРИБАСИ — БАРЧА ПАХТА ТАЙЁРЛОВЧИЛАРГА

Тошкент областидаги ўнта пахта заводининг ҳаммаси беш йилликнинг иккинчи йили ҳосилини қабул қилиб олишга тайёргарликни тугаллади. Тайёрлов пунктлари ва қуритиш-тозалаш цехлари ҳам шай қилиб қўйилди.

Мавсум ўртасидаги даврда ўтказилган модернизациялашдан мақсад — корхоналар ишининг интенсивлигини кескин равишда оширишдан, пахтани тезроқ қайта ишлашдан, тайёрланган пахтани яхшироқ қуритишдан ва турли чиқитлардан тузукроқ тозалашдан иборат эди. Пискент, Далварзин ва Қорасув заводларида реконструкция қилиш ишлари амалга оширилди, Оққўрғон заводида қуритиш-тозалаш цехининг машиналари янгиланди, Коммунистик ва Бўка районларида янги цехлар қурилди. Энди ҳар бир тайёрлов пунктида пахтани қуритиш учун ускуналар бор. Пахтанинг намини қочирадиган қувватлар суткасига 1200 тоннага кўпайди. Ҳамма жойда серунум машиналар ўрнатилди, лабораторияларда асбоблар кўпайди, транспорт механизмлари ва қайта ортиш қурилмалари ортди.

Мутахассисларнинг мўлжалларига кўра, бу тадбирларнинг ҳаммаси пойтахт области пахта тайёрловчилари қайта ишлайдиган тола сифатини янада оширишга олиб келиши лозим. Илгари хабар қилинганидек, «Ташкентзаготхлопкопром» бирлашмасида ўтган мавсумда бир қанча ташкилий янгиликлар жорий этилди, бу эса нобудгарчиликни жиддий тарзда камайтириш, паст навли пахтадан кўпроқ сифатли маҳсулот олиш имконини берди. Тошкент воҳасидаги завод ва тайёрлов пунктларининг коллективлари шу мавсумда қўлга киритилган муваффақиятларни мустаҳкамлаб, янада ривожлантириш вазифасини ўз олдиларига қўйишган.

* * *

Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлигида ЎзТАГ мухбирига қуйидагиларни маълум қилишди: ҳозирги вақтда республикадаги кўпгина пахта заводлари тошкентликларнинг тажрибасини ўрганмоқда. Бунда гап тайёрланган пахтанинг паст навларини биринчи навбатда қайта ишлаш лозимлиги ҳақида боради. Чунки айни ана шундай пахта айниқса, нам пахтани тез қуритиш учун қувватлар ҳали етишмаётган жойларда у узоқ вақт сақланганида ўзининг тўқимачилик сифатларини кўпроқ йўқотади.

— «Ташкентзаготхлопкопром» тажрибаси шуни кўрсатдики, пахтанинг энг яхши қисми — бир мунча қуруқ ва тоза аъло нав пахта узоқроқ вақт сақланиши мумкин. Лекин тўртинчи нав нам пахта ҳақида бундай деб бўлмайди, — дейди министрнинг биринчи ўринбосари А. Д. Сапон.—Биз биринчи навбатда паст навли пахтани тозалаб, қўшимча равишда кўплаб тола олишимиз, пахтани қайта ишлаш жараёнида унинг нави пасайиб кетишига йўл қўймаслигимиз мумкин.

— Тошкент областидагина эмас, балки ҳамма жойда ана шундай тартибни ўрнатиш учун нима ҳалақит беради?

— Асосан ишлаб чиқариш плани структурасининг мукаммал эмаслиги халақит беради. Терилган ва тайёрланган пахта ҳосилининг ҳаммасини бамисоли календарь икки қисмга бўлинган: пахтанинг биринчи қисми 1 январгача, иккинчи қисми эса 1 январдан кейин қайта ишланади. Бунда пулга айлантириб ҳисоблаганда маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ҳажми одатда тўртинчи кварталга тўғри келади. Ана шунинг ўзи «фойда келтирмайдиган» пахтани узоқ вақт сақлашга, «фойда келтирадиган» пахтани эса тезда қайта ишлашга мажбур этади.

— Демак тола сифатини ошириш мақсадида иш кўрадиган коллектив қолоқлар қаторига тушиб қолиш эҳтимоли бор экан-да?

— Афсуски, шундай бўлиши мумкин. Проблемани ҳал қилмоқ учун СССР Енгил саноат министрлигининг ёрдами зарур. Бунинг учун қандайдир «ўтиш йили» зарур. Ана шу вақт ичида пахта тозалаш тармоғининг ишлаб чиқариш планини тўғрилаб олиш лозим, шундан кейин эса бутун иш нормал изга тушади. Ўз ўзидан маълумки, бу оддий вазифа эмас, пухта тайёргарлик кўрмай туриб уни уддалаб бўлмайди. Бир томондан, пахта заводлари пахтани қуритиш ва тозалаш қувватларини тез суръатлар билан оширишлари, пахтани асраш режимини ва қабул қилиш методикасини такомиллаштиришлари керак. Иккинчи томондан, эса маҳсулотимизни қабул қилиб олувчилар — тўқимачилар тўғрисида ғамхўрлик қилишимиз лозим. Токи, уларнинг ишида узилиш юз бермасин.

Бу шуғулланишга арзийдиган иш. Чунки оқибат натижада давлат бу ишдан ҳеч қандай зарар кўрмай (ҳосил бари-бир мавсум давомида тўла-тўкис қайта ишланади), қўшимча наф олади. Тошкентликларнинг тажрибаси шуни кўрсатдики, янги тартиб жорий этилганда тўртинчи нав пахтанинг ҳар бир тоннаси баҳоргача сақланишидан кўра учдан бир баравар кўп ялпи даромад келтиради. Беш йиллик мобайнида зарур ташкилий тадбирлар амалга оширилади, деб умид қиламиз. Бу эса кўпгина иқтисодий самара беради.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ, ПАХТА ТОЗАЛАШ САНОАТИ МИНИСТРЛИКЛАРИНИНГ, РЕСПУБЛИКАДАГИ КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРНИНГ 1982 ЙИЛ ҲОСИЛИНИ ЙИҒИШТИРИБ ОЛИШГА ТАЙЁРГАРЛИКНИ ТУГАЛЛАШ ВА ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВНИНГ ПАХТА СИФАТИНИ ОШИРИШ ҲАҚИДАГИ ЙЎЛ-ЙЎРИҚЛАРИНИ БАЖАРИШ СОҲАСИДАГИ ИШИ ТЎҒРИСИДА

(Боши биринчи бетда).

уруғлик пахта теримчиларини моддий жиҳатдан манфаатдор қилиш мақсадида техникавий пахтани қўлда териш учун қабул этилган нормадан 20—25 процент кам иш нормаси белгилансин. Ингичка толали пахтани машинада териш топшириғи белгиланди. Машинада 236 минг тонна ингичка толали пахта териш кўзда тутилди.

Қарорда қуйидагилар таклиф этилди: ҳар бир хўжаликда малакали пахта топширувчилар тайинлаб қўйилсин ва топшираётган пахтанинг сифати тўғри баҳоланиши учун уларнинг масъулияти белгилансин;

тайёрланган ҳамма пахтанинг қайта ғарамланишига йўл қўймай қоп-қанорсиз ташилиши таъминлансин;

пахтасининг сифати бригадама-бригада баҳоланиб топшириладиган колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари оператив ишда терим ишларининг сифатини бошқариш учун лаборатория анализларининг маълумотларидан фойдалансинлар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика Министрлар Совети Ўзбекистон ССР Пахта тозалаш саноати министрлигидан қуйидагиларни талаб қилдилар.

Пахтани қайта ишлашнинг тола, линт, чигит юқори сифатли бўлишини таъминлайдиган технологиясига қаттиқ риоя этилсин, пахтани асраш, ташиш ва қайта ишлаш вақтида нобудгарчиликка қарши кескин курашилсин;

пахта териш машиналари ишлай бошлаган дастлабки кунларданоқ ҳамма қуритиш-тозалаш цехларининг қувватларидан тўла-тўкис фойдаланиш таъминлансин, машинада терилган пахта қуритилиб, тозалангандан кейингина ғарамлаб қўйиладиган бўлсин;

давлат стандартида белгиланганидан ортиқ намликдаги пахта ғарамланишдан аввал албатта қуритилсин, бунинг учун қуритиш қурилмаларининг кечаю кундуз ишлаши таъминлансин. Колхоз ва совхозларнинг раҳбарларидан пахтани узлуксиз қуритиш учун пахта заводларига ва тайёрлов пунктларига ишчи кучи ажратиш юзасидан шартномада белгиланган мажбуриятларнинг албатта бажарилиши талаб қилинсин;

бунтлардаги пахта сифатининг бузилишига йўл қўйилмаслиги қаттиқ кузатиб борилсин, у ёғин-сочиндан ва офтобдан беркитиб қўйилиши таъминлансин;

пахтанинг саноат ва уруғлик навларига қараб тўғри комплектланиши устидан жуда қаттиқ контроллик йўлга қўйилиб, тола чиқиши натижалари ва унинг сифати учун пахта қабул қилувчиларнинг, классификаторларнинг масъулият тадбирлари ва тартиби белгилаб қўйилсин.

Узколхозстройга, Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиши, Мелиорация ва Сув хўжалиги министрликларига, «Главсредазирсовхозстр ой»га айниқса Бухоро, Қашқадарё Жиззах областлари ва Қорақалпоғистон АССРнинг янги ўзлаштирилган ерларида пахта заводлари, тайёрлов пунктлари, қуритиш-тозалаш цехлари, омборлар ва пахта саноатининг бошқа объектлари қурилишини жадаллаштириш юзасидан қатъий чоралар кўриш топширилди.

«Узбекхлопкомаш» ишлаб чиқариш бирлашмасига пахта саноати корхоналарига асбоб-ускуналар ва запас қисмларни, биринчи галда транспортерлар, қабул қилиш-узатиш қурилмалари, туннель очиш машиналари ва вентиляторларни ҳеч сўзсиз етказиб беришни таъминлаш таклиф қилинди.

Ўзбекистон ССР Госснабига республика Пахта тозалаш саноати министрлигига клин қайишлар, транспортер ленталари, шарикли подшипникларни талаб қилинган номенклатурада ўз вақтида етказиб бериш юзасидан қўшимча чоралар кўриш топширилди.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясига, ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлимига, СоюзНИХИга, Ўрта Осиё ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий тадқиқот институтига, Г. С. Зайцев номидаги Бутуниттифоқ ғўза селекцияси ва уруғчилиги илмий тадқиқот институтига, Пахта саноати марказий илмий тадқиқот институтига ғўза баргини тўктиришнинг тўғри муддатларини белгилашда, пахта териш машиналаридан самарали фойдаланишда, тайёрланадиган пахта сифатини баҳолашда, 1982 йил пахта ҳосилини комплектлаш, асраш ва қайта ишлашда колхозларга, совхозларга, пахта заводларига амалий ёрдам бериш таклиф қилинди.

Республиканинг қўриқ совхозларидан пахтани ўз вақтида ташиб олиш мақсадида Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлигига, Жиззах, Қашқадарё, Сурхондарё ва Сирдарё область ижроия комитетларига ўз ихтиёрларига юборилаётган пахта ташувчи автомобиллардан самарали фойдаланиш таклиф этилди. Пахта ташишга жалб этиладиган автомобиллар совхозларнинг автомобиль хўжаликларига бириктириб қўйилади ва улар томонидан нефть маҳсулотлари билан таъминланади, деб белгилаб қўйилди.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги, Пахта тозалаш саноати министрликларига, Главсредазирсовхозстройга, СССР давлат стандарти Ўзбекистон республика бошқармасига ва Тошкент «эталон» тажриба заводига терим ишлари мавсумигача колхозларда, совхозларда, пахта заводлари ва тайёрлов пунктларида тошторозиларни ремонт қилиб, тамғалаш ишларини тугаллаш топширилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республика Ички ишлар министрлиги, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ва район ижроия комитетлари зиммасига ҳамма колхоз ва совхозларда ҳамда тайёрлов пунктларида ёнғин олдини олиш чоралари ҳолатини ҳамда давлат ёнғиндан ҳимоя қилиш назорати органлари тавсия этган тадбирларнинг бажарилишини барвақт текшириб чиқиш вазифасини юкладилар.

Ўзбекистон ССР Маданият, Аҳолига маиший хизмат, Соғлиқни сақлаш ва Алоқа министрликларига колхозчиларга, совхозларнинг ишчиларига, пахта териш ва тайёрлашда банд бўлган ва унга жалб этилган бошқа ходимларга намунали хизмат қилишни таъминлаш тадбирларини ишлаб чиқиб, амалга ошириш тўғрисида кўрсатма берилди.

Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги ходимлари касаба союзининг республика, область ва район комитетларига колхозчилар, совхозларнинг ишчилари, механизаторлар меҳнатига тўғри ва ўз вақтида ҳақ тўланиши устидан, шунингдек дефолиантлар ва механизмлар билан ишлаш чоғида меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик техникаси қоидаларига риоя этилиши устидан контролликни таъминлаш топширилди.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетига машина-механизмларни шай қилиб қўйишда, механик ҳайдовчиларни тайёрлашда, янги ҳосилни териш ва тайёрлашни юқори сифатли ўтказиш учун социалистик мусобақани кенг авж олдиришда комсомол ташкилотларининг актив иштирокини таъминлаш таклиф қилинди.

Теримнинг юксак суръатлари учун ҳамда давлатга топширилаётган пахтанинг юқори сифатли бўлиши учун Қорақалпоғистон АССР, областлар, районларни, колхоз ва совхозларни, илғор механизатор ва теримчиларни рағбатлантириш мақсадида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон Касаба союзлари республика совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқларини таъсис этишга қарор қилинди:

Қорақалпоғистон АССР ва областлар учун —иккита Қизил байроқ;

районлар учун тўртта Қизил байроқ, давлатга ингичка толали нав пахта топширувчи районларни рағбатлантириш учун битта ва қўриқ районларни рағбатлантириш учун битта Қизил байроқ;

совхозлар учун учта Қизил байроқ, шу жумладан қўриқ совхозларни рағбатлантириш учун битта ва ингичка толали пахта топширувчи совхозлар учун битта Қизил байроқ;

колхозлар учун иккита Қизил байроқ, шу жумладан ингичка толали пахта топширувчи колхозлар учун битта Қизил байроқ;

Кўчма Қизил байроқлар сентябрнинг биринчи ўн кунлиги якунларидан бошлаб ҳар 10 кунда бир марта бериб борилсин. Қизил байроқларни бериш вақтида тайёрланган жами пахта ҳажми планининг, машина терими планининг бажарилиши ва биринчи саноат навлари пахтасининг миқдори эътиборга олинсин.

Ингичка толали пахта етиштириш плани белгиланган областларда бу пахтани ўртача толали навларга тенглаштириш мақсадида, якунларни чиқариш вақтида ,улар учун Қашқадарё ва Сурхондарё областларида 1,3; Бухоро ва Наманган областларида 1,5 ўтказиш коэффициенти белгилансин.

Қизил байроқларни топшириш билан айни бир вақтда пахта теримида энг яхши унумдорлик кўрсаткичларига ва сифатта эришган пахта териш машиналарининг механик ҳайдовчиларига сотиш учун Қорақалпоғистон АССР ва областларга 4 тадан енгил автомобиль ва 2 минг сўмдан пул; энг яхши механик ҳайдовчиларга сотиш учун районларга иккитадан енгил автомашина ва илғорни мукофотлаш учун 500 сўмдан пул; энг яхши механик ҳайдовчиларга сотиш учун совхозларга биттадан енгил автомашина ва илғорларни мукофотлаш учун 300 сўмдан пул; энг яхши механик ҳайдовчиларга сотиш учун колхозларга биттадан енгил автомашина ва илғорларни мукофотлаш учун 200 сўмдан пул ажратилсин.

Ингичка толали пахта териш ва давлатга топширишнинг юксак суръатлари учун Қизил байроқлар билан тақдирланган районларга, колхоз ва совхозларга: районларга —пахта териш машиналарининг механик-ҳайдовчиларига сотиш учун 3 тадан енгил автомобиль ва илғорларни мукофотлаш учун 700 сўмдан пул; совхозларга —механик ҳайдовчиларга сотиш учун иккитадан енгил автомашина ва илғорларни мукофотлаш учун 500 сўмдан пул; колхозларга— энг яхши механик ҳайдовчиларга сотиш учун иккитадан енгил автомашина ва илғорларни мукофотлаш учун 300 сўмдан пул берилсин. Мазкур автомобиллар пахта териш машиналарининг энг яхши механик ҳайдовчиларига бозор фондидан матлубот кооперацияси йўли билан сотилсин.

Ўзбекистон ССР Халқ контроли комитетига, Ўзбекистон ССР Ички ишлар, Пахта саноати, Қишлоқ хўжалиги ва Тайёрлаш министрликларига, «Главсредазирсовхозстрой»га, , Ўзбекистон ССР Госкомсельхозтехникасига колхозларда, совхозларда, тайёрлов пунктларида, корхоналарда ва бошқа ташкилотларда ҳосил теримига тайёргарликнинг бориши устидан, материал-техника ресурсларининг сақланиши ва тежаб ишлатилиши устидан контролликни кучайтириш, пахтани териш, ташиш, асраш ва қайта ишлаш вақтида унинг нобуд ва исроф бўлишига йўл қўймасликка алоҳида эътибор бериш таклиф қилинди.

Республика, область ва район газеталарининг редакцияларига, УзТАГга, Ўзбекистон ССР телевидение ва радио эшиттириш Давлат комитетига пахта териш ва тайёрлашга тайёргарлик ишларини, янги ҳосилни териш ва топшириш қандай бораётганини газеталарнинг саҳифаларида, телекўрсатуви ва радио эшиттиришларда мунтазам ёритиб бориш топширилди.

Республика газеталарининг саҳифаларида Ҳурмат тахтаси таъсис этишга қарор берилди, Ҳурмат тахтасига пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари бажарган областлар ва районлар ёзилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Совети республика партия, совет, қишлоқ хўжалик, тайёрлов органлари, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, колхозлари, совхозлари, қишлоқ хўжалик ва саноат корхоналари, меҳнаткашлари Леонид Ильич Брежневнинг кўрсатмаларини бажара бориб, ҳамма жойда мўл эртапишар пахта ҳосили олинишини фидокорона меҳнатлари билан таъминлайдилар, пахта теримини қисқа муддатларда, юқори сифатли қилиб ўтказадилар, 1982 йил учун қабул қилинган социалистик мажбуриятларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлайдилар ва шу тариқа КПСС XXVI съезди, КПСС Марказий Комитети 1982 йил май Пленуми қарорларининг турмушга тадбиқ этилишига муносиб ҳисса қўшадилар ҳамда СССР ташкил этилганлигининг 60 йиллигини меҳнатда янги муваффақиятлар билан нишонлайдилар, деб ишонч билдирадилар.

МЕҲНАТ РАПОРТИ

Фарғона областининг боғбонлари КПСС Марказий Комитети 1982 йил май Пленумининг қарорларини амалга ошира бориб, қаттиқ шамол натижасида юз берган табиий офатни бартараф этиб, хўл мева харид қилиш давлат планини муддатидан илгари бажардилар. Бу муваффақиятга боғлар зўр меҳр билан парвариш қилинганлиги, ҳосилни ўз вақтида ва сира нобуд қилмай истеъмолчиларга етказиб бериш муддаоси туфайли эришилди.

Ватан фарғоналиклардан 34 минг тоннадан кўпроқ хўл мева қабул қилиб олди. Давлатга 3173 тонна ана шундай қимматли маҳсулотни сотган Ўзбекистон районни хўжаликлари белгиланган топшириқни областда биринчи бўлиб адо этдилар. Бу эса план топшириғида кўзда тутилганидан 693 тонна кўпдир. Олтиариқ, Охунбобоев, Бағдод, Бувайда, Киров, Қува, Ленинград, Риштон, Тошлоқ ва Фрунзе районларининг боғбонлари меҳнат ғалабасига салмоқли ҳисса қўшдилар.

Ҳозир қолган ҳосилни териб олиш давом этмоқда. Область колхоз ва совхозлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, пландан ташқари 4 минг тонна мева топширишга, социалистик мажбуриятга қўшимча равишда 2 минг тонна мева етказиб беришга қарор қилдилар.

(ЎзТАГ).

МАЛАКА ОШИРИШДИ

Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-тадқиқот институти (СоюзНИХИ) ҳузурида СССР Қишлоқ хўжалик министрлиги уюштирган пахтачилик муаммолари билан шуғулланувчи илмий ходимлар малакасини оширишга бағишланган ўн беш кунлик семинар ўз ишини якунлади. Семинарда пахтакор республикалар илмий-тадқиқот институтлари ва олий ўқув юртлари етакчи илмий ходимлари республика йирик олимларининг докладларини тингладилар, лабораториялар, экспериментал хўжаликлар ва пахта далаларида бўлдилар.

СоюзНИХИ директори, ВАСХНИЛ академиги А. И. Имомалиевнинг доклади КПСС XXVI съезди ва КПСС Марказий Комитети май (1982 йил) Пленуми қарорлари асосида фаннинг пахтачилик соҳасидаги вазифаларига бағишланди. Қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор З. С. Турсунхўжаев «Пахтачиликда алмашлаб экиш», қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Б. Г. Алеев «Пахта далаларидаги бегона ўтларга қарши курашнинг агротехник ва химиявий усуллари» мавзуида доклад қилдилар. САИМЭ директори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби, техника фанлари кандидати А. Х. Хожиев, техника фанлари доктори, профессор Д. Шполянский семинар қатнашчиларини қишлоқ хўжалиги техникаси ва уни янада такомиллаштириш соҳасида эришилган фан ютуқлари билан таништирдилар. Қишлоқ хўжалик фанлари доктори, профессор Н. Ф. Беспалов пахтакор зоналарда ерларнинг замонавий мелиоратив ҳолати ва уни янада яхшилаш ҳақида сўзлаб берди. Биология фанлари доктори, профессор Б. М. Исаевнинг доклади ғўзани озиқлантиришнинг назарий асосларига бағишланди. Қишлоқ хўжалик фанлари кандидати С. Саидмуродов пахта етиштиришнинг индустриал технологияси, тупроққа экиш олдидан ҳамда қатор ораларига ишлов бериш муаммолари хусусида тўхталди.

Семинар тингловчилари Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш ва электрлаштириш илмий-тадқиқот институти, Ўрта Осиё ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти ва СоюзНИХИнинг Самарқанд тажриба станциясида бўлиб, қишлоқ хўжалик соҳасида, айниқса пахтачилик соҳасидаги проблемаларга доир илмий тадқиқотларни ўтказиш усуллари билан танишдилар.

Семинарда сўзга чиққан нотиқлар ва докладчилар тингловчиларни қишлоқ хўжалик фанининг суғорма деҳқончилик соҳасидаги эришган энг янги ютуқлари билан таништирдилар. Доклад ва нутқлар қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада жадаллаштириш ва айниқса, КПСС Марказий Комитети Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ Л. И. Брежневнинг йўл-йўриқлари асосида пахтачиликни янада ривожлантириш ишида катта роль ўйновчи назарий хулосалар ва амалий тавсияларга бой бўлди. Тингловчилар фан билан ишлаб чиқариш алоқасини янада мустаҳкамлаш имконини берадиган чуқур билим олиш билан бирга қишлоқ хўжалигининг муҳим тармоқлари: селекция ва уруғчилик, мелиорация, ирригация, суғориш, химизация, пахта ва бошқа экинлар агротехникаси, ғўзани парваришлашнинг индустриал технологияси, пахтачиликда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ташкил этишнинг иқтисодий муаммолари соҳасида институтлар эришган ютуқлар билан танишдилар.

ҚУРИЛИШ — САМАРАЛИ ВА СИФАТЛИ БЎЛСИН

Республика қурувчилари ва монтажчилари КПСС Марказий Комитети 1982 йил май Пленуми қарорларини бажара бориб, 1982 йил халқ хўжалик планида кўзда тутилган янги ишлаб чиқариш қувватларини, уй-жой ва маданий-маиший объектларни ишга туширишни таъминлаш соҳасида зўр ғайрат билан ишламоқдалар.

Январь-июль ойларида ўтган йилнинг шу даврига нисбатан асосий фондларни ишга тушириш соҳасида 8 процент, товар қурилиш маҳсулоти ҳажми жиҳатидан 5 процент ўсишга эришилди. 1 миллион 352 минг квадрат метр уй-жой, 23480 ўринли мактаблар, 11665 ўринли болалар боғчалари, бошқа бир қанча маданий ва маиший муассасалар фойдаланиш учун топширилди. Навоий электр химия заводида акрекс, Фарғона «азот» бирлашмасида аммиак ишлаб чиқарадиган комплекслар, Андижон ип-газлама комбинатида 372 та тўқув станоги, Тошкент шаҳрида «Москва» меҳмонхонаси ва кино уйи ҳамда бошқа баъзи объектлар ишга туширилди.

Ҳамма пудратчи министрликлар ва идоралар пудрат ишлари умумий ҳажми юзасидан белгиланган етти ойлик планни бажардилар ҳамда ўтган йилнинг январь-июль ойларига нисбатан ўсишни таъминладилар.

Шу билан бирга пудратчи министрликлар ва идоралар товар-қурилиш маҳсулотининг умумий ҳажми шу йилнинг январь-июль ойлари мобайнида йиллик планнинг атиги 28 процентини, уй-жойларни топшириш 42 процентини, мактабгача тарбия муассасаларини топшириш 41 процентини, умумий таълим мактабларини топшириш 23 процентини ташкил қилди. Масалан, Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигида мазкур давр ичида товар қурилиш маҳсулотининг умумий ҳажми йиллик планнинг 24 процентини ва Ўзбекистон ССР Қишлоқ қурилиши министрлигида 29,9 процентни ташкил этди.

Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлиги Учқулоч руда кони, Олмалиқ кон-металлургия комбинатининг бирлашган тугалловчи хўжалиги, Чирчиқдаги аммиак ишлаб чиқариш комплекси, янги Қўқон химия заводи, Қарши ва Каттақўрғон сут заводлари, Қарши ва Наманган уйсозлик комбинатлари қурилишида, Қишлоқ қурилиши министрлиги эса Қорақалпоғистон ва Урганч паррандачилик фабрикалари, Сирдарё областидаги «Целинник» паррандачилик фабрикаси, Бухоро қоракўлчилик ва Ильич ғишт заводлари қурилишида колоқликка йўл қўйдилар. «Главташкентстрой», Тошкент автомобиль-йўл институти ва Электроника институти, почтампт ва радиотелевизион узатиш станцияси қурилишида, «Узколхозстрой» Фарғона тўқимачилик комбинатининг Риштон ва Янгиқўрғон филиаллари, шунингдек Жалолқудуқ паррандачилик фабрикаси, Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги Марҳамат ва Хўжайлидаги ип газлама комбинатларининг филиаллари, Ўзбекистон ССР Сув хўжалиги қурилиши Давлат комитети Андижон ип-газлама комбинатининг Чинобод ва Пойтуғдаги филиаллари, Фарғона тўқимачилик комбинатининг Бешариқдаги филиали қурилишларида январь-июль ойлари планини бажармади.

Айрим министрликлар ва идоралар уй-жой, мактаблар, касалхоналар, поликлиникалар ва учинчи кварталда ишга туширилиши лозим бўлган объектлар қурилишидаги, шу жумладан, енгил, озиқ-овқат саноати объектларидаги, шунингдек ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, СоюзНИХИ, Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, Пахта тозалаш саноати министрлиги, СССР Минерал ўғит ишлаб чиқариш министрлиги объектларидаги ва бошқа баъзи объектлардаги ишларни ҳали ҳам суст ривожлантирмоқдалар.

Бухоро, Жиззах, Самарқанд ва Фарғона областларида уй-жой ва маданий-маиший объектлар қурилишида қолоқликка йўл қўйилди.

Учинчи кварталнинг ишга тушириладиган объектларида энг масъулиятли пайт бошланди. Августда ҳамма умумий таълим мактаблари ва ҳунар-техника билим юртлари, Жиззах ип йигириш фабрикаси, Фарғона тўқимачилик комбинатида 400 та тўқув станоги ишга туширилиши, Андижон ип-газлама комбинатининг учта филиалидаги ва Фарғона тўқимачилик комбинатининг учта филиалидаги ишлар тугалланиши, уй-жой қуриш кооперативлари учун уй-жой қурилиши йиллик плани бажарилиши зарур.

Партия, совет, хўжалик ва жамоат ташкилотларининг вазифаси бутун куч ва маблағни учинчи кварталнинг ишга тушириладиган объектларига тўплашдан, уларда икки ва уч сменали иш ташкил этишдан иборат.

Буюртмачи министрликлар ва идоралар ишга тушириладиган объектларни машина ва ускуналар ҳамда махсус материаллар билан таъминлашни, ишчи ходимлар тайёрлашни жадаллаштиришлари, уларнинг қурилиш, монтаж ва ишга тушириш-созлаш ишларини тугаллашда қатнашишларини таъминлашлари керак.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари, уларнинг қурилиш штаблари топшириқ ва графикларнинг бажарилиши устидан контроллик ўрнатишлари, мусобақадош коллективларга юқори унум билан меҳнат қилиш учун шароит яратилиши устидан хўжалик раҳбарларига нисбатан талабчанликни оширишлари, қурилишларда ташкилотчилик ва оммавий-сиёсий ишни кучайтиришлари, планнинг сўзсиз бажарилиши ва объектларнинг белгиланган муддатларда ишга туширилиши учун бошланган социалистик мусобақага бошчилик қилишлари зарур.

ХАЛҚАРО ҲАЁТ

ВОҚЕАЛАР, ФАКТЛАР, ЯНГИЛИКЛАР

КАМПУЧИЯ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ МИЛЛАТ МАЖЛИСИНИНГ СЕССИЯСИ

ПНОМПЕНЬ. У ерда Кампучия Халқ Республикаси миллат мажлисининг учинчи сессияси очилди. Делегатлар 1982 йилнинг биринчи ярмида мамлакатнинг ривожланиш якунларини, республика давлат бюджетини муҳокама қиладилар. КХРнинг ташқи сиёсати ва халқаро аҳволи масалаларини қараб чиқадилар, бир қанча қонунларни қабул қиладилар.

Кампучия халқи СССРнинг уруш хавфини бартараф этишга, қуролланиш пойгасини тугатишга қаратилган тинчлик ташаббусларини тўла қувватлайди, деди сессияни очатуриб КХРП Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, КХР миллат мажлисининг раиси Чеа Сим. Совет ташқи сиёсати, деб таъкидлади у, СССР бутун дунёда тинчликнинг мустаҳкам таянчи эканлигидан далолат бермоқда.

Чеа Сим КХР миллат мажлиси делегациясининг яқинда Совет Иттифоқига қилган расмий дўстона визитидан ғоят мамнун эканлигини билдирди ва бу визити ҳар иккала мамлакат ўртасида қардошларча ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга кўмаклашади, деб уқтириб ўтди.

Давлат ҳокимияти олий органининг бундан илгариги иккинчи сессияси қарорлари, деди у, муваффақият билан бажарилмоқда. Кампучия халқи КХРП раҳбарлигида комил ишонч билан янги ҳаёт қурмоқда ва ўзининг революцион ғалабаларини ҳимоя қилмоқда.

КХРП Марказий Комитети Бош секретари , КХР Давлат Кенгашининг Раиси Хенг Самрин сессияда республика давлат кенгашининг фаолияти тўғрисида ҳисобот берди.

ЯҚИН ВА ЎРТА ШАРҚ МАМЛАКАТЛАРИДА

ҚОБУЛ. Афғонистон пойтахтида касаба союзлари ходимлари мактаби очилди. Мактаб Афғонистон касаба союз ходимларининг малакасини ошириш мақсадида ташкил этилди. Тингловчилар революцион тараққиёт назарияси асосларини, АДР раҳбарлари қабул қилган партия ва касаба союзларига оид ҳужжатларни ўрганадилар, дўст мамлакатлар касаба союзлари фаолияти ,билан танишадилар.

ҚОҲИРА. Исроилнинг Ливандаги агрессияси бошланганидан буён ўтган икки ойдан кўпроқ вақт ичида оккупациячилардан 3.774 киши ўлдирилди ва 12.391 киши ярадор бўлди. Исроил мудофаа министрининг ўринбосари Доринниг докладида ана шу рақамлар бор. Миср оппозициячи социалистик меҳнат партиясининг органи «Аш-Шааб» газетаси бу доклададан маълумотлар келтиради. Газетанинг ёзишича, исроилликлар Ливандаги агрессия давомида бундан аввалги барча урушлардагиларга қараганда анча кўпроқ талофот кўрганлар. Исроил генерали келтирган рақамлар Ливандаги авантюра Исроилга қанчалик қимматга тушаётганлигининг биринчи марта расмий равишда эътироф этилишидир.

ҚОҲИРА. Миср полицияси Нил дельтасида жойлашган бир қанча шаҳарларда кўп миқдорда ўқ-дори ва ҳарбий анжомларни мусодара қилди. Аҳоли зич жойлашган ана шу районни жиноятчи унсурлардан тозалаш юзасидан ўтказилган жуда катта операция давомида, деб ёзади «Ал-Маса» газетаси, қарийб 1.000 киши қўлга олинди.

Маҳаллий газеталарнинг хабарларига кўра, бу — Миср маъмурларининг мамлакатда уюштириладиган жиноятларни тугатиш йўлидаги биринчи уриниши эмас. Аммо ҳозирча жуда катта натижаларга эришилгани йўқ.

ИСЛОМОБОД. Покистон юристларининг Карочи шаҳрида бўлиб ўтган миллий съезди қатнашчилари ҳарбий ҳолат дарҳол бекор қилиниши ва конституциянинг яна амал қилишини талаб этдилар. Қарийб 90 та юристлар уюшмаси вакиллари бўлган съезд делегатлари қабул қилган резолюцияда мамлакатнинг тараққийпарвар кучларини жазолаётган ҳамда сиёсий партияларни тақиқлаб қўйган маъмурларнинг сиёсати демократияга хилоф эканлиги таъкидлаб ўтилади.

ЖАЗОИР. Жазоир пойтахтида мамлакат тарихида биринчи марта почта откриткалари, маркалар, китоблар ва тангалардан хусусий коллекциялар қўйилган виставка очилди. Библиофил ва нумизматика тўпламлари кўп томошабинларда зўр қизиқиш уйғотмоқда.

Бундай виставкаларни ҳар йили ўтказишга қарор қилинди.

(ТАСС, 16 август).

ИРОҚ—ЭРОН ФРОНТИДА

БАҒДОД. Ироқ бош ҳарбий қўмондонлигининг ИНА агентлиги тарқатган навбатдаги ахборотида Ироқ—Эрон фронтида уруш ҳаракатлари давом этаётганлиги ҳақида хабар берилади. Ўтган 24 соат мобайнида, дейилади ахборотда, Ироқ қўшинлари Басра районида Эроннинг уч позициясини ишғол қилдилар, бир қанча бронемашиналарни мажақлаб ташладилар.

ТЕҲРОН. Эроннинг ҳаво ҳужумидан мудофаа кучлари Ироқ ҳарбий ҳаво кучлари самолётларининг Ободонни бомбардимон қилишга уринишини қайтардилар, дейилади Эрон қуролли кучлари бирлашган штаби ва «Ислом революцияси посбонлари» корпуси марказий штабининг «ИРНА» агентлиги тарқатган ахборотида. Эрон самолётлари Ироқнинг Фао порти районидаги нефть иншоотларига ҳужум қилдилар. Эрон—Ироқ фронтининг турли районларида бўлиб ўтган тўп отишмалари давомида Эрон қўшинлари душманнинг 70 га яқин солдатини ўлдирдилар ёки ярадор қилдилар, 11 та бронемашина йўқ қилинди.

НОХУШ ИСТИҚБОЛ

ВАШИНГТОН. Капиталистик дунё экономикаси чуқур иқтисодий тангликка тушди, дейилади реконструкциялаш ва ривожланиш халқаро банкининг бу ерда эълон қилинган йиллик докладида.

Индустрияси ривожланган Ғарб мамлакатлари, деб уқтириб ўтади доклад авторлари, ўтмишда самарали деб ҳисобланган чоралар билан бу танг аҳволдан қутила олмайдилар. Жумладан бу давлатларда ҳозирнинг ўзидаёқ 30 миллион ишсиз борлиги буни исбот этмоқда.

(ТАСС, 16 август)

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

ПРАГА. Чехословакиянинг «Хирана» бирлашмаси Совет Иттифоқидаги буюртмачиларга кўпгина медицина асбоб-ускуналарини юборди.

Чехословакиядаги шу корхона экспортининг қарийб ярми Совет Иттифоқига юборилиб туради. Корхона рентген аппаратлари, хирургия, стоматология асбоб-ускуналари, электрон тиббий аппаратлар ишлаб чиқаради.

«Хирана» коллективи Москва, Тольятти, Свердловск ва СССРдаги бошқа шаҳарларнинг бир қанча стоматологик клиникалари учун медицина техникасини тайёрлаб бериш юзасидан янги буюртма олди.

1990 йилгача «Хирана» бирлашмасида медицина асбоб ускуналарини ишлаб чиқариш беш баравар кўпаяди.

ҚОҲИРА. Исроил хотин-қизларидан юзга яқин киши Ливандаги қирғинга қарши норозилик белгиси остида Назарет шаҳрида очлик эълон қилди. «Жерузалем пост» газетасининг хабар қилишича, улар Байрутни қамал қилишга дарҳол чек қўйилишини, ҳеч бир айби бўлмаган минглаб кишиларни қириш тўхтатилишини талаб қилдилар.

НЬЮ-ЙОРК. Чикаго хавфсизлик техникаси Миллий кенгаши эълон қилган статистика маълумотларига кўра, АҚШда шу йилнинг дастлабки тўрт ойи ичида бахтсиз ҳодисалар ва турли воқеалар натижасида 27,7 минг америкалик ҳалок бўлган. Шулардан 12.490 киши автомобиль фалокатлари оқибатида нобуд бўлган.

ДЕҲЛИ. Ҳиндистон геологлари Шимоли Шарқий Мегхалайя штатининг учта тоғлик районида уран конини очдилар. Кейинги етти йил ичида Ҳиндистоннинг шу қисмида темир, мис, никел ва марганец руда, нефть конлари очилди.

(ТАСС).

Шароф РАШИДОВ

ДИЛ АМРИ

Атоқли адиб Шароф РАШИДОВ Улуғ Ватан уруши йилларида совет халқи кўрсатган буюк матонат, катталар қатори шиддатли йилларнинг оғир синовларида камолга етган ўсмирлар жасорати, халқларимиз дўстлигининг буюк қудрати ҳақида ҳикоя қилувчи «Дил амри» қиссасини ёзиб тугатди. Асарда Берёзовка қишлоғи тимсолида улуғ Россиянинг ажойиб табиати, коммунистлар тарбиясида чиниққан ватанпарварлар образи чуқур ҳурмат ва катта маҳорат билан яратилган. Айни пайтда ўз халқига, юртига хиёнат қилиб, фашистлар малайига айланган хоинларнинг кирдикорлари ғоят ишончли фош этилган.

Совет халқи эришган буюк ғалабанинг маънавий манбаларини бадиий тасвирларда очиб бериш қиссанинг асосий йўналишини ташкил этади.

Қуйида асарнинг X ва XII бобларини ўқийсиз. Қисса тўлалигича «Шарқ юлдузи» журналида эълон қилинади.

X

КЕЧАСИ билан ёмғир ёғиб чиқди. Эрталабга бориб тинган бўлса ҳам қоп-қора булутлар қишлоқ осмонини қоплаб олган эди. Изғирин шамол қишлоқ кўчаларини кезиб юрарди. Ҳаволар анча совиб қолди. Бу эса яқинлашиб келаётган куздан дарак берарди.

Герасим уйининг тунука томини тинимсиз чертаётган ёмғир томчилари овозидан мизғимай чиқди. Асаблари шунча таранг эдики, бу томчилар томга эмас, гўё унинг бошига ёғаётгандай, ҳар бир томчиси нақ кўрғошиндай келиб тушарди. Ярим кечада — ёмғир зўрайганда уйқуси қочганича безовта бўлиб, ухлаёлмай чиқди. Эрталаб каравотдан туриб, ювинишга борганида бошини кўтаролмас, зирқираб оғрирди, кўзлари хиралашиб кетарди. Ўзининг бундай ланж ҳолатини ёмғирдан, тунуканинг така-тумидан кўрарди-ю, аслида неча бўлиб ўтган мудҳиш воқеалар денгизида битта сомондай сузиб юрарди. Биринчидан, партизанларнинг ҳужуми. Партизанлар ўзи қачон ташкил бўлган? Ким ташкил қилган? Уларнинг манзилгоҳи қаерда? Иккинчидан, колоннанинг ўрмон ичидаги шу йўлдан ўтиб боришини улар қаёқдан билади? Ким айтган? Наҳотки Берёзовкада ҳам партизанлар бўлса? Бу фикрлар уни гаранг қилиб, эсанкиратиб қўйди, ўзига-ўзи савол берарди-ю, жавобини тополмай хуноб бўларди, асабийлашарди. Кудимовнинг «халқ биздан ўч олади» деган сўзлари қулоғи остида муттасил эшитилиб турарди.

Шу пайтда кўча эшик тақиллади. Ёнинқирамай, бир чеккаси хавотирроқ бўлиб, оҳиста бориб эшикни очди. Қай кўз билан кўрсинки, унинг қаршисида колхознинг собиқ ҳисобчиси — Шульганинг амакиси Иринархий кўзлари олазарак, типирчилаб турарди. Шу дақиқада ўзи чақиртирган амакиси ҳам Герасимнинг кўзига ёмон кўриниб кетди, ари инидай ғувиллаб турган калласида бир фикр лип этиб ўтди: «Топган вақтингни қараю, турқингга ўхшайди-я...» деганича индамай хонаси томон юрди, амакиси кетидан келарди.

Исмини айтиш қийин бўлгани учун Иринархийни ҳамқишлоқлари Ҳисобчи бобо деб чақирар эдилар. Иринархий ҳамиша ёлғиз юрарди, унинг хотини ҳам, болалари ҳам бўлмай, яккаю-ягона қариндоши фақат Герасим Шульга эди. Иринархийнинг акаси Шульганинг отаси қамалиб кетгандан сўнг кўп вақтлар одамлардан узоқ бўлишга интилди. Аммо йиллар ўтиши билан акаси ва ўзи тўғрисидаги миш-мишлар босилгач, колхозга ҳисобчи бўлиб ўрнашиб олди, колхоз бухгалтерининг соясида қўйдай ювош бўлиб, ими-жимида ишлаб юрди. Бироқ у ҳисобчи бўлиб ишласа ҳам одамларга қўшилмасди, қишлоқда ва колхозда бўладиган каттаю-кичик маъракалардан четда турарди. Қўшнилари билан юзма-юз келиб қолган кезларда, «лаънати юрак» дея хасталикдан шикоят қилиб, икки букилиб юрарди.

У Герасим Шульганинг қамоқдан бўшагани, староста бўлиб келганидан ич-ичидан мамнун эди. Бироқ жияни жойлашиб олгунча, қишлоқда томир отиб, ўз мавқеини мустаҳкамлаб олгунча, ва ниҳоят, то ўзи йўқламагунча сабр қилиб ўтирди. Мана энди чақиртирилгани учун ҳам озода кийиниб, соқолларини олиб, жиянининг уйига барвақт кириб келди. Келдию, бироқ жиянининг руҳи сўниқроқ кўринди кўзига.

У узун бўйли, хипчадан келган одам эди. Юзлари Герасимникига ўхшаш япалоқ ва семиз бўлмай, аксинча чўзиқ ва қотмадан келган эди, аллақачон оппоқ оқариб кетган сочлари анча сийраклашиб қолган, шўр ерда кўкарган ўтларга ўхшарди. Соқоли эса худди эчкининг соқоли эди бамисоли. Овқат еганида ва тез-тез гапирганида ўт чайнаган эчкини эслатарди. Иринархий жияни йўқлаганидан мамнун ва масрур эди.

— Худога шукур, кўришар кун ҳам бор экан, жиян, — деди нонушта тайёрланган столга ўтириб, — худога минг қатла шукур, дийдор кўришишга муяссар қилди.

Герасим нонуштада ҳам лоақал бир неча қултум ютмаса кўнгли сира жойига тушмасди. Ҳозир бўлса каттакон баҳона бор. У ўзига ҳам, амакисига ҳам стаканни тўлдириб ароқ қуйди ва Иринархийга меҳрибонларча боқиб:

— Ҳимм... Соғ-саломат кўришганимиз учун, — деди ва бир кўтаришда стаканини бўшатди-да, ичкари хонага кириб, «Чой!» деб бақирди.

Амаки-жиян столдаги яхна чўчқа гўштига пиёз ва бодрингни қўшиб, иштаҳа билан ея бошлашди. Тарас катта мис чойнакда чой келтирди. Чойнакни столга қўяркан, қандайдир бадбўй ҳид бурнига урганини сезди. Ижирғаниб ёни-верига қаради-да, отасининг кўйлакчан елкасига тикилиб қолди. Герасим майкачан ўтириб нонушта қилишга ўрганиб қолган эди. Эгнидаги майка эса пайтавадан бадтар, яғир босиб, тердан қотиб кетган, қўланса ҳид шундан келарди.

— Ҳимм... Амаки, сизни маҳфий бир иш билан чақирганман, — у шакафнинг устки хонасидан қандайдир қоғозларни олиб, салобат билан жойига ўтирди ва одатдагича кўзларини олайтириб сўзида давом этди. — Ҳимм... Бу — коммунистларнинг сиз тузиб Кудимовга берган рўйхати. Бунинг учун сиздан Кудимов ҳам, мен ҳам миннатдормиз. Энди коммунистларнинг оила аъзолари рўйхатини олиш лозим. Уларни сиз биласиз.

Иринархий қариб қолган бўлса ҳам иштаҳаси карнай бўлиб, столдаги ветчинани икки буклаб оғзига тиқарди, бодринг ва пиёзни карсиллатиб чайнарди, аммо... ароққа келганда меъёрини биларди, ружу қилмасди. Бу ерда эса жиянининг райини қайтаролмади. Анча кайфи тароқ бўлгач, жиянига яқинлашиб, қулоғига шивирлади:

— Худога шукур, ҳаммасини биламан, буёғига ғам ема.

Герасим унга хўмрайиб ғўлдиради:

— Ҳимм...Бу немис қўмондонлиги томонидан берилган маҳфий буйруқ! Буни сен биласану, мен биламан, холос.

— Худо ҳақи тушундим, хотиржам бўл, Герасим, — деди Иринархий оғзи тўла овқат билан.

— Ҳимм... шошмасдан ўйла, Иринархий, қишлоқдаги барча хафвли кишилардан қутилиш керак!

— Худо хоҳласа қутиласан, тинчийсан, жиян, — деди Иринархий.

Шу пайтда Клауснинг шофёри, Шульгага таниш бўлган ефрейтор эшикни қоқди. Герасим эшикни очди-ю, ташқаридаги одамларни кўриб, кайфи ҳам тарқалиб кетди ва «мен ҳозир», деганича орқасига ўгирилиб, ичкари кирди ва шошилинч Иринархийни ҳовли томондан чиқариб юборди-да, ўзи ҳовлиқиб кийина бошлади.

— Тарас, — бақирди у, — стол устини йиғиштир, меҳмонлар келишди, — дедию, шошилганича ташқарига чиқди. Машина олдида Клаус билан Эберт ўзларини сипо тутиб, маъюс бир-бирларига қараб турардилар. Герасим кўриниши билан машинанинг эшиги очилдию, ундан нотаниш киши чиқиб, старостага бақрайди. Улар Герасимнинг уйига кирдилар. Меҳмонлар стол атрофига ўтирганларидан сўнг Клаус ўзини расмий қиёфада тутиб, сўз бошлади:

— Жаноб Шульга, танишинг, бу киши капитан Мейер, гестаподан.

— Ҳимм... Миннатдорман, жаноб капитан, хуш келибсиз, — деди Герасим ҳаяжон ичида унга таъзим қилиб. Сўнг шошиб чой қўйишга тараддудланган эди, капитан мезбоннинг хушомадини чўрт кесиб: «Биз чой ичганимас, сизни текширгани келганмиз» деди-да, кўзойнаги остидан Шульгага олайиб қаради. Бусиз ҳам ҳаяжонини босолмай турган Герасим капитаннинг совуқдан-совуқ сўзларидан ҳам, мурдага ўхшаган юзларидан ҳам қўрқиб кетди.

— Пистирмадан чиққан партизанлар солдатларимизни қириб ташлаганидан хабарингиз бордир?

Шульга бу тўғрида фақат миш-мишлар эшитгани учун ҳам жавоб беролмади. У бошини қуйи солиб, нима дейишини билолмай турган бир пайтда, капитан яна савол берди:

— Коммунистлар партизанларга қўшилиб ўрмонга кириб кетганидан ҳам хабардордирсиз?

— Ҳимм... Хабарим йўқ, жаноб капитан?— деди титроқ овоз билан Герасим. Кайфи-ку тарқадию, аммо тили калимага келмаётганини ўзи ҳам сезиб асабийлашарди.

— Колоннанинг жўнашини партизанларга айтган ким, жаноб староста?

— Ҳимм... Билмадим... Жаноб капитан.

— Билишингиз шарт! — Капитан жаҳли тез, аччиғи зўр, жуда асабий одам бўлганидан, қўлини мушт қилиб бор кучи билан столни урди. Мушт зарбидан столнинг бир оёғи синиб, чойнакдаги чой капитаннинг кийимларига тўкилди, қўлини куйдирди. У сапчиб ўрнидан туриб кетди ва немис тилида ҳақоратли сўзлардан айтиб бақириб, асаби ўтдай ёниб, эшик томон йўл олди.

— Коммунистларни ҳам, партизанларни ҳам ўзим топаман, жаноб староста. Сиз ҳозир мен билан келган терговчиларни ҳамда жазо отрядини жойлаштиринг, — деди-да, шиддат билан эшикка чиқиб кетди. Орқасидан Клаус билан Эберт ҳам чиқишди.

ГЕРАСИМНИНГ ҳозирги ҳолатини шунчаки бир аянчли ҳолат деб бўлмасди. Унинг аҳволи эгасининг кўнглини олишга уриниб, думини ликиллатиб, хушомад қилган итнинг ҳақоратланганини, калтак егани ва шу калтак азоби ичида ҳам «мени ҳайдаб юбормасмикан?», деган ваҳима босгани ҳолатига ўхшарди. Буни ўзи ҳам ҳис этарди, фақат сотқинлик туйғуси билан ҳис этарди. Меҳмонларни кузатдию, аламидан бир стакан ароқни нафас олмай ичиб, муштининг орқаси билан лабларини артиб, ташқарига чиқди. Келганларни жойлаштириш тараддудини кўрди.

Жазо отрядининг солдатлари колхоз клубига жойлаштирилди. Терговчиларга эса колхоз идораси жиҳозлаб берилди. Раиснинг кабинетини капитан эгаллади. Шу кунданоқ тергов ишлари бошланиб кетди.

Энг олдин старостанинг ўзи сўроқ қилинди.

— Шахов қайси ўрмонда? — сўради капитан Шульгадан.

Албатта староста бу саволга ҳам жавоб беролмади.

— Партизанлар отряди қаерга жойлашган? Командири ким? Отрядда қанча киши бор?

Староста бу саволларга ҳам жавоб беролмади.

Вақт зиқлиги, вазият тақозосигина капитанни ўз табиатига терс иш тутишга мажбур этардию, ғазабини тизгинлаб, жазо қўлларини ушлаб турарди. Бошқа иложи ҳам йўқ, яна Шульгага ўхшаганни қаёқдан излайди, қачон бунақасини топади, вақт қараб турмайди, бўлмаса-ку, бунақанги старостанинг баҳридан ўтиш нима бўпти унга, ҳалиям бўлса ўзини ишга солган маъқул, дея хаёлидан ўтказарди капитан. У кўзларини олайтириб, «Беғам староста», деди зарда билан ва қишлоқдаги ишонган одамлари билан гаплашиб, ана шу саволларга албатта жавоб топишни топширди.

Ароқнинг кучи билан даҳшат ва қўрқувни босиб, сўроққа кирган ва каттароқ жазо кутган Герасим капитаннинг олдидан шалпайиб чиқди ва бир неча қадам юрмаёқ аъзойибадани қизий бошлади. Ё ҳозиргача жим турган ароқ бир неча қадам юрмаёқ ўз кучини кўрсатди ё бўлмаса қаттиқ шамоллаб қолгану, иситмаси чиққан касал кишидай уйига етиб келди. Хонага кира солиб, ўзини каравотга ташлади.

Етган жойида узоқ ўйланди, ўйландию, бу саволларга жавоб топиш машаққати ичини тимдалай бошлади. Ахир, партизан отряди қаерда жойлашганини, командири ким эканини, колхоз раиси Шахов қайси ўрмонга яширинганини староста қаердан билсин? Колоннадаги коммунистлар қайси ўрмонга кириб кетганини, қайси партизан отрядига қўшилганини ким билади, ахир? Староста билса дарҳол капитанга айтмасмиди. Билмайди-да, капитан ҳам, оберлейтенант Клаус ҳам, жазо отряди ҳам, унинг командири Эберт ҳам билмайди. Билишса айтишсин, марҳамат.

У узоқ ўйлади, ўзига ўзи қанчадан-қанча саволлар бериб, унга жавоб қидирди. Юраги ўт бўлиб ёнаётганини сезди. Бу нима? Қўрқувданми ёки хасталикданми? Ҳар ҳолда у гестапо томонидан сўроқ қилинганидан қўрққани аниқ эди, оёқлари ва қўллари қалтирарди, боши гаранг бўлиб, кўзлари хиралашди. У оғир хасталикка чалиниб қолиш хавфини ҳам ўйлаб ваҳимага тушди. Наҳотки шунча йил турмада ўтириб касал бўлмаган одам, энди келиб, озодликда юриб хасталикка учраса. Миясига турли-туман мудҳиш фикрлар кириб чиқарди. Шу ҳолатда ўзи билан ўзи ёлғиз олишиб, каравотида ётганида Тарас кириб келди.

— Дада, ойимларнинг олдиларига кириб, аҳволларини сўраб чиқсангиз яхши бўларди.

Герасим бошини кўтарди, каравот олдида турган ўғлига тикилганча бақрайиб қолди, бошидан оёғигача қараб туриб, ўғлининг бўйи анча ўсиб қолганини кўнглидан ўтказди. Бўйигинамас, афти-ангори, ҳусни ҳам ўзгариб кетган, жуда чиройли эди. Қоп-қора сочлари бежирим, силлиқ таралган, қалин қошлари, ёниб турган кўзлари, ёқимтой тиниқ юзлари... Наҳотки шу Герасимнинг ўғли бўлса? Ўғли, албатта.

— Ҳимм... ўғлим, — деди қандайдир ёлборган ва ҳазин оҳангда, — мен ҳам касалга ўхшайман.

— Нима бўлди, дада?

— Билмадим, бошим айланиб, кўзим тиниб, хиралашиб кетяпти.

— Иссиқ чой ичасизми?

— Ҳимм. майли, — Герасим ўғлининг меҳрибонлигидан кўнгли юмшаб, ўрнидан турди, қўл-бетини ювиб, столга ўтирди. Тарас тақсимчада ширгуруч келтирди:

— Ирина ойимларга пиширган эди, юмшоққина, еб кўринг, жуда мазали, мен ҳозир чой келтираман.

Оз ўтмай у чойнакда чой келтириб, отасининг ёнига ўтирди ва оҳисталик билан сўради:

— Дада, нима учун халқ биздан ўч олар экан?

— Ҳиммм... ким айтди?

— Кудимов айтди-ку, эсингиздан чиқдими?

Герасим ўйланиб қолди. Ҳақиқатан ҳам Кудимов ана шу столда ичкилик ичиб ўтирган вақтларида «халқ биздан ўч олади», деган эди. Ўшанда чўчиб тушган Герасим «бу нима деганинг», деб жеркиб берган эди. Мана энди ўғлининг саволидан сўнг Герасим ўша воқеани равшан эслади.

— Кудимов хавфли одам, — деди Тарас отасига қараб.

— Ҳимм... қаёқдан биласан?

— Юрагим айтиб турибди.

Даҳшат, қўрқувлардан бир пасгина чалғиган Герасим яна хавф-хатарли ўйларга ботди. Тарас бўшаган тақсимчани кўтариб чиқиб кетди.

«Кудимов, Кудимов... — каравотга чалқанча ташланиб, шипга қараб ўйларди Герасим. — Ўзи ким? Одам ўлдириб қамалганини, турмада ўтирганини биламан. Ҳозир-чи? Ҳозир у кимга хизмат қилаётипти? Коммунистларни рўйхат қилаётганимизда нима учун у «халқ биздан ўч олади» деди? Буни у бирмас, бир неча марта такрорлади. Бу мени қўрқитиш учун айтилган гапми? Ёки ўзи коммунистларга хайрихоҳми? Ичимизга суқилиб кирган партизан бўлса-чи? Эҳтиёт бўлмоқ, унинг изига тушмоқ зарур...».

Кўча эшик тақиллади. Оёғида мадори қолмаган Герасим «Тарас» дея қичқирди, қўли билан эшикни кўрсатиб «оч» деди.

Эшикдан карабин таққан ёшгина йигит кирди. Бу йигит яқиндагина полицай бўлган эди. У старостанинг ёнига ўтириб, ҳозир сўроқдан чиқиб келаётганини, капитан ундан партизанлар қаерда, колхоз раиси Шахов қаерда туриши, шубҳали ва хавфли кишилар тўғрисида ахборот талаб қилганини айтди. Кечагина ишга қабул қилинган полицай, «Жаноб капитан, сиз берган саволларнинг ҳаммасига жавоб топгандан кейин олдингизга келишга рухсат сўрайман», дегани ва шундан кейингина капитан унга жавоб берганлигини гапириб берди. Шу билан бирга ўзидан олдин Кудимов ҳам сўроқ қилинганини билдирди. У колоннани станцияга жўнатиш тўғрисидаги хабарни командирнинг ўғли Сергей партизанларга етказган депти. Капитан «Нима билан исбот қиласан?» деб сўраган экан, «Ўрмонга югуриб кетаётганини ўз кўзим билан кўрувдим», депти.

Саросимага тушган Герасим Тарасни чақирди:

— Ҳимм... ўртоғинг Сергей қаерда?

— У касал, ётипти.

— Ҳимм... қандай касал?

— Оёғига осколка теккан. Юролмайди.

Герасим «эшитдингми» демоқчидай полицайга тикилиб қолди. Полицай йигит Юра ҳам ҳайрон бўлди ва ўйланиб турган Герасимга тик қараб, деди:

— Партизанларга хабар қилган Кудимовнинг ўзи бўлса-чи?

— Ҳимм... эҳти...мол, — Герасим чўзиб гапирди, боя миясида йилт этган шубҳани полицай йигит тасдиқлагандай бўлиб.

Староста нима қиларини билмай ўрнидан турди, қулочкашлаб керишди, хонада бир-икки қадам уёқдан бу ёққа юриб, карахт миясини бўшатмоқчи, фикрларини тинитмоқчи бўлди, бари бир хавф-хатар гирдобидан чиқолмади. Юранинг ёнига ўтириб, Кудимовнинг «Халқ биздан ўч олади», деган сўзларини унга такрорлади. Юра жиддий қиёфада старостани ўзига яқин олгандай уқдирди:

— Бу ерда бир сир борга ўхшайди, Герасим ака, ахир, оёғига осколка теккан бола қандай қилиб ўрмонга югура олсин? У лоақал юролмайди-ку, чўлоқ-ку. Бу бир. Иккинчидан, коммунистларнинг рўйхатини тузган ким? Сиз билан Кудимов. Уларни станцияга жўнатишни ким биларди? Сиз билан Кудимов! Уйида касал бўлиб ётган бола бу сирни қаёқдан билсин. Йўқ, Герасим ака, агар партизанларга кимдир хабар қилган бўлса, у фақат ё сиз, ё Кудимов бўлади. Сиз ўзингизга ўзингиз душман эмассиз деб ўйлайман. Демак, Кудимов.

Герасим боши қотиб, ўз хонасига кийингани кириб кетди. Шу пайтда деразанинг орқасида Иринанинг боши кўринди. Юра астагина ўрнидан турдию, кўзи қизнинг кўзига тушди. Таниш кўзлар тўқнаш келиб, узоқ тикилиб қолишди. Ирина ҳайрон бўлиб тикилиб турарди. Бу ўша ўрмонда дарахт устида соқчилик қилиб ўтирган, Иринани чўчитиб, қўрқитиб юборган йигит эканини қизнинг эсига тушди. Юра унга кўзини қисиб қўйди. Ирина эса салгина илжайиб, кўздан ғойиб бўлди.

XII

ЗОЯ Андреевнанининг аҳволидан ҳамиша хабар олиб турган Ирина акаси Серёжанинг бошига тушган мусибатлар тўғрисида кўз ёши билан гапириб берди. Унинг изтиробли сўзларини тинглар экан, Зоя Андреевна энг олдин урушга лаънатлар ўқиди. Ота-онани болаларидан жудо қилган, болаларни ота-онасидан ажратиб, етим қилган ана шу уруш, деди у ичида ёниб. Иринанинг кўзларидан оқиб тушаётган ёш худди саҳарги шудринг каби тиниқ бўлиб, юзларини юварди. Ахир, у ҳам ана шу уруш туфайли севимли онасидан ажралди. Отаси бўлса уруш бошланган кундан фронтда. Ирина ҳам, Серёжа ҳам севимли оталаридан бир марта хат олдилару, алоқа узилди-қолди. Хат-хабар ҳам келмайди, унга хат ёзиш ҳам мумкин эмас.

Қизнинг шашқатор кўз ёшларига нимжон кўзларини тикиб турган Зоя Андреевна Серёжани чақиришни сўради. Ирина кўз ёшларини артиб, уйига чиқиб кетди ва оз ўтмай акаси билан бемор олдида пайдо бўлди. Серёжа ўнг оёғининг яраси оғир тушмасин деб қўлтиқ таёққа таяниб юрарди, у Зоя Андреевна билан иссиқ саломлашгач, Ирина кўрсатган стулга ўтирдию, ярадор оёғини қўлтиқ таёқ устига қўйиб, Зоя Андреевнага қаради.

— Соғлигингиз яхшими, Зоя хола?

— Болагинам, — деди у хўрлиги келиб, — мени қўявер, бедаво касал меники. Ўзинг қандайсан, болагинам? Сени қамоққа олганларини, қийнаганларини Ирина билан Тарасдан эшитиб, юрагим ачишди, жон-жонимдан ўтиб кетди. Бу қандай зулм, бу қандай мусибат дейман. Болаларда не айб? Урушнинг номи қуриб кетсин, урушни бошлаган фашистларга қирғин келсин.

Серёжа кўзидан тирқираб ёш чиққан Зоя Андреевнани юпатишга уринди:

— Холажон, хафа бўлманг. Мана, ҳақиқат юзага чиқди, оқландим. Соғлиғим бўлса кундан-кунга тузалиб бормоқда. Яқинда қўлтиқтаёқни ҳам ташлаб, чопиб-чопиб юрадиган бўламан.

— Кўзларинг киртайиб, кўкариб кетибди. Юзларинг шишган. Қамоқда роса ҳам қийналибсанда, болагинам?

— Қовурғаси ҳам синган, — деб юборди акасига ачинган Ирина.

— Сендай гуноҳсиз болани урган кишининг қўллари синиб, шол бўлсин. Тепган кишининг оёғи синсин, худодан тилагим шу! Болагинам, ўла ўлгунимча сендан миннатдорман. Бошимда парвона бўлдинг, хизматимни қилдинг, дори-дармон қилиб, шифоладинг. Ўзинг ярадор бўлганингда ҳам Иринани олдимга юбординг. Ирина, худо умрини берган бўлсин, олтин қиз экан. Ҳалигача ўлмай насибамни териб юрган эканман, бу фақат сенинг, Ирина ва Тараснинг меҳрибонлиги оқибатидир. Мендан қайтмаса худодан қайтсин. Тарасик, отанг келдими, келган бўлса чақир, зарур сўзларим бор, айтай.

Оз ўтмай хонага Герасим кирди. Кирдию, Зоя Андреевнага маъюс боқиб, ҳол-аҳвол сўради.

— Герасим, ишинг кўп одамсан. Ўлим тўшагида ётган хотинингдан ҳам хабар олмайсан. Қамоқда бўлган вақтларингда Тарас билан бирга йўлингга кўз тутдик. Боримизни сотиб, сенга жўнатдик, оч қолмасин, совуқдан қотмасин дедик. Аммо сендан бирорта хат ҳам, хабар ҳам бўлмади. Майли, соғ бўл. Мана энди қишлоққа келдинг, келдингу, мендан юз ўгирдинг. Икки ой ичида сени иккинчи марта кўряпман. Олдимга киришга ҳазар қиласан, ҳол-аҳволимни сўрашга вақтинг йўқ. Ахир, одам ўзининг молига ҳам кунига икки-уч марта қарайди-ку, итига ҳам қарайди-ку. Майли, мен сендан розиман, Герасим. Фақат сендан битта илтимосим бор: Серёжа билан Иринани ҳам Тарас қаторида кўргин. Агар шулар бўлишмаганида мен аллақачон ўлиб кетган бўлардим. Ҳар ҳолда яхшиликка яхшилик билан жавоб бериш ҳар бир кишининг инсоний бурчи!

Герасимнинг дийдаси қаттиқ эди. Айниқса, колхоздан ҳайдалгандан сўнг, жиноят қилиб, узоқ муддатга қамалиб кетгандан сўнг унинг юраги муздек совиб, тошдек қотиб қолган эди. Шунинг учун ҳам эрим деб бору йўғидан ажралган ва эндиликда оғир касалга дучор бўлган хотинининг бу гаплари ҳам кўнглини юмшатмади. Хотинига раҳм қилмаган, ёлғизгина ўғлига ҳам бегонадан бадтар ётсираб қараган одам энди бировнинг болаларига меҳр қўярмиди? Яна келиб-келиб кимнинг болаларига денг? Ўша умумий йиғилишда, Герасимнинг тақдири ҳал бўлаётган пайтда «Колхоз аъзолигидан чиқарилсин», деган Есиннинг арзандалари Ирина билан Серёжагами? Герасим бу аламни юрагининг бир учига тугиб қўйган-ку, ахир. Тўғри, жиноятни Есин эмас, балки Герасим қилган. Бироқ Герасим ўз айбига иқрор бўладиган ва айбидан тегишли хулоса чиқариб, эл танбеҳи билан тузаладиган аноийлардан эмас. У ҳамиша ўзини оқ, бошқаларни қора дейишга одатланган, ўрганган кўнгил ўртанса қўймаганидек, у ҳам энди шу одатидан қайтармикин? Аммо ҳозир юрагида ўт олиб, тутун ичида бурқсиб ётган фикрларини болалар олдида айтиб, хотинини хафа қилгиси келмади. Шу билан бирга Зоя Андреевнанинг кўз ёш қилиб айтган таъналарига ҳам жавоб бермади.

Ҳатто хотинининг касали оғирлашган мушкул кунларида унинг жонига оро кирган, барча уй хизматларини чин дилдан адо қилган Сергей билан Иринага ҳам миннатдорчилик билдиришни эп кўрмади. У қовоғидан қор ёғилиб, «Худо ўзи сенга шифо берсин», дея чиқиб кетди. Хонага сукунат чўмди. Шипга термулиб ётган Зоя Андреевнанинг ўпкаси тўлиб, хўрлиги келиб, йиғлаб юборди. Серёжа уни ширин сўзлар билан юпатишга уринди. Боланинг ёқимтой илтижоси Зоя Андреевнанинг кўнглини бўшатди, бошини кўтариб, Сергейнинг пешанасидан, юзларидан ўпди, ич-ичидан севиб, бағрига босди.

— Ҳозиргача болам битта — Тарасгинам бор деб юрардим. Худога шукрки, энди учта болам бор. Соғ бўлсам қарайсизлар, ўлсам кўмасизлар. Жоним болаларим! Ҳамиша менинг руҳим шод бўлсин десанглар, бир-бирларинг билан абадий ака-ука бўлинглар, бир-бирларингга ишониб иш кўринглар, бир-бирларингга мадад, қувват бўлинглар. Нима қилайликки, пешонамизга уруш ёзилган экан. Сизларнинг ёшликларинг, ўйин-кулги, севинч қувонч, бахт-саодатларинг қонга беланди. Шунинг учун ҳамиша бирга бўлинглар. Куч бирликда, дўстликда, содиқликда. Шундагина тақдир юборган азоб-уқубатларни, уруш келтириб чиқарган мусибатларни енгиш мумкин. Фашист газандалардан ва ўзимиздан чиққан мана бунақанги (Герасим кириб кетган хонани кўрсатиб) сотқин, жаллодлардан, яхшилик кутманглар. Ширин-шакар болаларим, сизларга қиладиган насиҳатим шу.

У яна кўзига ёш олди ва болаларни севиб, бирма-бир юзларидан ўпди. Зоя Андреевнанинг сўзлари Серёжага жуда таъсир қилди, руҳланиб кетди. Ирина бўлса Зоя Андреевнанинг бўйнидан маҳкам қучоқлаб, юзларидан қайта-қайта ўпди ва бирга суратга тушишни таклиф қилди:

— Онамиз ўз болалари билан суратга тушадилар. Сурат бирликка, дўстликка, садоқатга ва курашга чорловчи муқаддас даъватдек ҳар биримизда сақланади.

ИРИНА югурганича уйига чиқиб кетди ва бир зумда Москвадан, Қишлоқ хўжалик кўргазмасидан отасига совға қилинган фотоаппаратни олиб чиқди. Олдинига Сергей билан Тарасни Зоя Андреевнанинг икки ёнига ўтқазиб суратга олди. Сўнгра Тараснинг ўрнига ўтириб, ўзи суратга тушди. Шу пайтда ичкаридан «Тарас!» деган овоз чиқди. Уйга эчки соқол Иринархий кириб келган эди. Ирина чойга уннади. Тарас столга қаради, дастурхонга овқат, нон қўйди. Ирина дамланган чойни келтирганида Герасим унинг бўй-бастига маънодор тикилиб қолди-да, Тарас билан қизнинг дўстлигини кўнглидан ўтказиб, «майли», деб қўйди ичида. Иринархий ҳурматли меҳмондек тузалаётган дастурхон ҳамда болаларнинг чаққон ҳаракатларини зимдан кузатиб, савлат тўкиб ўтирарди. Шу ўтиришда у аввалги колхоз ҳисобчиси исқирт Иринархийга сира ўхшамасди. У энди кундан-кун ўзгариб, янгидан-янги кийимларни кияр, галстук тақар, соқол-мўйловини кунига қирдирар эди. Илгариги эски-туски кийимларию, соқол-мўйловини ўстириб, энкайиб юришлари қолмаганди. Қадди-қоматини кўтариб, худди ёш йигитлардай ғайрат билан қадам ташларди. Ахир, энди у шунчаки Герасиммас, староста Герасимнинг туғишган амакиси, шу билан бирга коммунистлар, уларнинг оила аъзоларини, партизанлар ва бошқа активлар рўйхатини тузишдек махфий иш билан банд одам. Бу ниҳоятда масъулиятли иш. Ана шундай масъул ва махфий иш зўр ишонч билан шахсан унга топширилганидан ич-ичидан шод эди, ўзини қўйгани жой тополмасди. Шунинг учун ҳам байрамга чиқаётган кишидек, ясаниб-тусаниб, соқол-мўйловини қирдириб, ранго-ранг галстуклар тақиб керилиб юрарди.

— Мана рўйхат, — деди у стаканга қуйилган чойдан хўпларкан. Герасим рўйхатни қўлига олиб, кўз югуртирди.

— Ҳимм... Есиннинг болаларини ҳам ёзибсан-ку, — Герасим бошини кўтариб, кўзини олайтирди. Иринархий эса мук тушиб овқат ейиш билан банд эди. Эчки соқоли худди шамолда силкинаётган қамишнинг попилтирига ўхшарди.

— Илоннинг боласи илон, чаённинг боласи чаён, — деди Иринархий. — Агроном Есин ашаддий душманимиз. Ҳозир у урушда, фронтда деб эшитдим. Бирорта дайди ўқ пешонасидан ёки кўкрагидан тегса, жаҳаннамга кетади. Агар ўша ўқ ёки осколка тегмаса-чи, у бизни отади ҳам, ўлдиради ҳам. Тинчлик вақтида сенга кун бермаган душман, уруш вақтида раҳм қилармиди? Коммунист бўлгани учун бир марта, командир бўлгани учун яна бир марта, шахсан ашаддий душманимиз бўлгани учун яна ва яна бир марта жаҳаннамга юбормоғимиз зарур. Ҳозирча ўзи йўқ. Шунинг учун болаларини қирамиз. Сўнгра ўзи қўлимизга тушса...

— Ҳимм... унинг болалари, ахир, менинг хизматимда-ку, — Герасим хаёл ичида сўради. Иринархий оғзи овқатдан бўшамай, ғўлдиллаб жавоб берди:

— Хизматингда бўлса нима бўпти, бари бир сен, Герасим, старостасан. Коммунистларнинг оила аъзоларини жўнатиш вақтида улар менинг хизматимда деёлмайсан. Бунинг устига яна бир Кудимов пайдо бўлиб, коммунистларнинг болаларини ўз уйингда яширганингни гестапога хабар қилса борми... Гестапога ишинг тушмасин, Герасим.

Герасим ўйланиб қолди. Ўзини оқлайдиган далиллар қидирди. «Ахир, мен уйимда партизанни яширсам, жавобгар қилсин, коммунистни яширсам, жавобгар қилсин. Она сути оғзидан аримаган, бурнини эплаб артолмайдиган гўдаклар учун ҳам жавобгар қилармикин? Буёқда хотиним оғир касал бўлса, бу сир эмас, жаноб Клаус ҳам, жаноб Эберт ҳам билишади. Болалар шу касалга қараб турсалар гуноҳми?» Шу топда Зоя Андреевнанинг «Яхшиликка яхшилик қилиш — ҳар бир кишининг инсоний бурчи» деган сўзлари эсига тушиб кетди ва Иринархийга жавоб қилди:

— Ҳимм... Менга гестапони кўпам пеш қилаверма, Иринархий. Гестапони ҳам, жандармерияни ҳам сендан яхшироқ биламан. Шуни унутмагинки, жаноб Клаус ҳам, жаноб Эберт ҳам менинг дўстларим, тушундингми? Сен бўлсанг мени гестапо номи билан қўрқитмоқчи бўласан.

— Гапнинг сирасини айтиб, сени огоҳлантириб қўйдим-да, Герасим. Рўйхатни туз дединг, туздим. Мана қўлингда. Энди билганингни қилавер. Ҳар ҳолда менинг сўзларим қулоғингда турсин. Илоннинг боласи илон, чаённинг боласи чаён. Вазият оғир келган бир пайтда қўйнингдан нишини санчиб қолмасин, дейман, холос.

— Ҳимм... «Вазият оғир келган пайтда». Бу нима деганинг, Иринархий? Немис Москва остоналарида жанг қиляпти. Сен бўлсанг «вазият оғир келганда», деб ваҳима солмоқчисан? Иринархий, менга қара, сен менинг жигаримсан-а? Шундайми? Қариндош бўла туриб, наҳотки касал хотинимнинг, ахир, у сенга келин бўлади-я, бирор марта ҳолидан хабар олай демабсан-а? Ҳатто кун ора шу ерга келиб турасан-у, кўриш тугул, бирор марта лоақал сўрашга тилинг бормайди-я. Лоп этиб эртага мен касал бўлиб қолсам ҳам танимай қўяркансан-да, а?

— Ундай дема, жиян, худойим унга шифо берсин, сенинг бошинг тошдан бўлсин, — тилёғламалик қилди Иринархий.

— Ҳимм... ўша коммунистнинг она сути оғзидан кетмаган болалари кеча-кундуз касал боқишади, уйнинг хизматини қилишади. Сендай қариндошдан, кўпни кўрган мўйсафиддан кўра ўша етти ёт бегона ва ёш болалар кунимга яради, оғиримни енгил қилди.

— Ҳа деб таъна қилаверма, Герасим. Айбсиз парвардигорнинг ўзи, — дейишдан бошқа чора тополмади Иринархий. У умр бўйи Зоя Андреевнанинг ҳолидан бирор марта бўлса ҳам хабар олмаганига ўзича иқрор эди. Шу билан бирга у Тарасга ҳам бегона эди. Иринархийга қолса, Берёзовкада истиқомат қилувчи ҳар бир инсон хавфли эди. Ҳаммасини гестапога тутиб беришни истарди.

Шу пайтда эшик тақиллади. Герасим қадамларини оғир-оғир ташлаб бориб эшикни очди, ташқарида Эберт, унинг ёнида бир неча немис офицерлари турганини кўрди. Эберт индамай ичкарига кирди, столга ҳам ўтирмай, шошилинч равишда топшириқ берди.

— Эрта ё индинга олий мартабали меҳмонлар келишади. Тушундингми? Меҳ-мон-лар!!! Улар қишлоқда бир неча кун бўладилар. Ишлашлари учун, ётишлари учун жой ҳозирла! Ҳа, айтгандай, озиқ-овқатлари ҳам ўзлардан.

— Ҳимм... қандай меҳмон?

— Келганда биласан. Генерал. Йўғ-ей, генераллар.

Улар кетиши биланоқ, Герасим Тарас, Серёжа, Иринани ҳатто Иринархийни ҳам ишга солиб, келган офицерлар билан биргаликда меҳмонларга жой тайёрлашга киришиб кетди. Уйни йиғиштириш, яп-янги кўрпа-ёстиқлар топиш, озиқ-овқатлари ўзлардан бўлгани билан бари бир ичимликлар ғамлаш лозим эди. Қўшнининг чўчқасини сўйдирадиган бўлди. Хуллас, олий мартабали меҳмонларнинг келишига муносиб ҳозирлик кўрилди.

ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ, БОЛАЛАР!

Шу йил 15 августдан «Эҳтиёт бўлинг, болалар!» Бутуниттифоқ рейди ва «Пиёдалар» республика комплекс операцияси бошланди. Бу тадбирлар 15 сентябргача давом этади. Шу муносабат билан штатсиз мухбиримиз Ўзбекистон ССР Ички ишлар министрлиги Давлат автомобиль инспекцияси бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, милиция подполковниги Б. О. Остоновга бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

— «Эҳтиёт бўлинг, болалар!» Бутуниттифоқ рейдини ўтказишдан мақсад нима? Рейд давомида қандай ишлар амалга оширилади? Шулар ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Ҳозирги замон шароитларида транспорт қатнови тобора кўпайиб бормоқда. Оқибатда йўл-транспорт ҳодисалари юз бермоқда. Афсуски, бундай ҳодисалар пайтида болалар ҳам жароҳатланмоқдалар. Бутуниттифоқ рейдини ўтказишдан мақсад — йўл-транспорт ҳодисаларида болаларнинг жароҳатланишини мумкин қадар камайтиришдан иборат.

Бунинг учун нималар қилинади? Аввало болаларнинг йўл ҳаракати қоидаларини яхши билишларига эришишимиз ва уларга риоя қилишга ўргатишимиз керак. Шу мақсадда мактабларда, мактабгача болалар муассасаларида йўл ҳаракати қоидаларини амалда ўргатиш учун автомобиль майдончалари тайёрланиб, йўл белгилари ва светофорлар ўрнатилади. Рейд давомида мактаблар ва болалар боғчаларидаги йўл ҳаракати хавфсизлиги бурчаклари ва кабинетларининг жиҳозлари янгиланади. Улар зарур адабиётлар ва кўргазмали қуроллар билан таъминланади. Шунингдек, барча умумий таълим мактабларида ҳаракат хавфсизлиги куни, тематик йиғинлар, мусобақалар, ўйинлар ўтказиш, йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилишнинг аҳамиятини кўрсатувчи кинофильмлар намойиш этиш кўзда тутилмоқда.

Лекин асосий эътибор болаларнинг йўл ҳаракатида тўғри иштирок этишларига қаратилади, яъни мактабларда, болалар боғча ва яслиларида ўқитувчилар ва тарбиячиларнинг, ёш автоинспекторлар отрядлари аъзоларининг навбатчилиги уюштирилади. Улар кўчалардан ўтишда болаларга ёрдамлашадилар, йўл қоидаларини амалда кўрсатадилар.

ЙЎЛ ҲАРАКАТИ ХАВФСИЗЛИГИ УЧУН

Давлат автоинспекцияси ходимлари болаларнинг уйдан боғча ва яслиларга, у ердан уйга қайтиш маршрутларини ўрганиб, бу маршрутларда светофорларнинг узлуксиз ишлашини таъминлайдилар. Йўл-патруль хизмати инспекторларининг мактабларда ўқиш бошланадиган ва тугайдиган вақтларда ўқув даргоҳларига яқин бўлган ва болалар ўтадиган жойларда навбатчилик қилиши ташкил этилади.

— «Пиёдалар» операцияси нима учун Бутуниттифоқ рейди билан бир вақтда ўтказиляпти?

— Аввало шуни айтиш керакки, «Пиёдалар» операцияси характери жиҳатидан Бутуниттифоқ рейдига ўхшашдир. Рейд давомида болаларнинг йўл-транспорт ҳодисалари туфайли шикастланишининг олди олинса, «Пиёдалар» операциясида болаларнинг ҳам, катталарнинг ҳам йўл ҳаракати қоидаларига риоя этишларига жиддий эътибор берилади.

— Бундай операциялар йўл-транспорт ҳодисаларининг олдини олишда қандай натижа бермоқда?

— 1981 йил март ойида «Пиёдалар» операцияси ўтказилган эди. Бу яхши самара берди. Қаерда бу тадбирни ўтказишга пухта тайёргарлик кўрилган бўлса, ўша ерда яхши натижага эришилишини тажриба кўрсатди. Масалан, ўтган йили Тошкент шаҳрида «Пиёдалар» операциясини ўтказишга пухта тайёргарлик кўрилгани туфайли йўл ҳаракати қоидаларини бузувчилар сони кескин кўпайди. Бундай кишилар ўша жойнинг ўзида огоҳлантирилдилар. Натижада шаҳарда йўл ҳаракати маданияти анча ошди, авариялар сони, пиёдаларнинг фалокатларга учраш ҳоллари камайди.

«Эҳтиёт бўлинг, болалар!» Бутуниттифоқ рейди ва «Пиёдалар» республика операциясининг ташкилий жиҳатдан юксак даражада ўтказилиши болалар травматизмини камайтирибгина қолмасдан, кўнгилсиз ва бахтсиз ҳодисаларни ҳам мумкин қадар камайтиришга ёрдам бериши шубҳасиздир.

Спорт

НАВБАТДАГИ ТУР ОЛДИДАН

Мамлакат чемпионатида бир учрашув бўлиб ўтди. Москвада маҳаллий «Спартак» коллективи ўйинлар жадвалининг сўнгги поғонасини эгаллаб турган «Шахтёр» (Донецк) командасини қабул қилди.

«Шахтёр» футболчилари охирги ўринни банд этиб турганларига қарамай, мамлакат чемпионатида юксак ўринлардан бирига даъвогарлик қилаётган спартакчилар билан бўлган бу матчни кўнгилдагидек ўтказдилар, дейиш мумкин. Буни шундан ҳам билса бўладики, улар учрашувнинг 2-минутидаёқ ҳисобни очишга муваффақ бўлдилар. Тўпни «Шахтёр»нинг ёш ҳужумчиси Петров киритди. Шундан кейин ташаббус узоқ вақт спартакчилар қўлида бўлди. Улар танаффусгача меҳмонлар дарвозасини икки бор мўлжалга олдилар. Дастлаб Калашников, сўнгра Романцев меҳмонларни ўйинни майдон марказида бошлашга мажбур этишди.

Аммо, кончилар бўш келишмади, тўпга тўп билан жавоб беришди. Иккинчи бўлимнинг 5-минутида Рудаков жавоб тўпини киритиб, ҳисобни 2:2 қилди. Бу ҳисоб атиги икки минутчагина сақланиб турди. Спартакчи Шавло учинчи тўпни дарвоза тўрига йўллаб, ўз командасини олдинга олиб чиқди. Натижада «Спартак» 3:2 ҳисобида муҳим ғалабани қўлга киритди ва бешинчи ўринга чиқиб олди.

Кеча мамлакат чемпионатида навбатдаги тур учрашувлари бўлиб ўтди. Пахтакорчилар бу йилги чемпионатда илк бор қатнашиб, учрашувларни юксак даражада ўтказаётган ва ўйинлар жадвалининг учинчи поғонасини банд этиб турган Харьковнинг «Металлист» командасини қабул қилдилар.

Навбатдаги тур олдидан олий лига коллективлари қуйидаги ўринларни эгаллаб туришибди:

	Ў	О
«Динамо» (Минск)	19	29
«Арарат»	20	25
«Металлист»	20	24
«Динамо» (Тбилиси)	19	23
«Спартак»	19	22
«Зенит»	21	22
«Пахтакор»	20	21
«Динамо» (Киев)	18	20
«Днепр»	20	20
«Динамо» (Москва)	20	19
«Кубань»	19	19
«Черноморец»	19	18
«Торпедо» (Москва)	19	17
ЦСКА	20	16
«Қайрат»	20	16
«Нефтчи»	19	14
«Торпедо» (Кутаиси)	19	13
«Шахтёр»	19	12

УЧ КАРВОНБОШИ

Иккинчи лиганинг еттинчи зонасида Самарқанднинг «Динамо», Фарғонанинг «Нефтяник» ва Наманганнинг «Навбаҳор» командалари ўйинлар жадвалининг дастлабки уч поғонасини банд этиб туришибди.

Навбатдаги тур учрашувларини пешқадам командалар яна муваффақиятли ўтказишди. Динамочилар ўз майдонларида «Зарафшон» командасини қабул қилиб, 2:0 ҳисобида зафар нашидасини суришган бўлса, фарғоналиклар Ўшнинг «Олой» командаси дарвозасига жавобсиз учта тўп йўллашди. «Навбаҳор» эса «Пахтакор» клуби билан беллашиб, меҳмонларни 2:1 ҳисобида мағлубиятга учратди.

Тошкентнинг «Старт» командаси ҳам кейинги учрашувларни яхши ўтказаётганлигини таъкидлаш керак. Тошкентлик футболчилар бу турда «Хива» клуби устидан йирик ҳисобда (3:0) ғалабага эришдилар.

Редактор
И. СУЛАЙМОНОВ.

СОВЕТ ТУРМУШ ТАРЗИ

САМАДОВЛАР БАХТИ

Каттақўрғон шаҳрида бир хонадон бор. Унинг эшиги ҳамиша очиқ туради. Почтальон бу ерга деярли ҳар куни мамлакатимиз шаҳар ва қишлоқларидан, хонадон соҳибларининг шуҳратини эшитган чет элликлардан мактублар келтиради. Конверт устига кўча ва уй номери ёзилиши шарт эмас. Ҳамид Самадовга дейилса бўлди. Ҳа, Улуғ Ватан урушининг энг оғир дамларида турли миллат фарзандларига меҳрини бахш этган, бориии улар билан баҳам кўриб, етимларни оёққа турғазган Ҳамид Самадов ва умр йўлдоши Санобар Самадова шуҳратини бутун мамлакатда билишади. Уларнинг катта оиласи ҳақида кўп ёзишган, кинофильм яратилган. Ҳозир Самадовларнинг элликдан кўпроқ невара ва чевaралари бор.

Суратда: катта ва аҳил оила аъзоларидан бир группаси.

Р. Ғафуров фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

БИЗ СИЗДАН ШИФО ТОПДИК

Шундай касб эгалари борки, одамларнинг ҳожатини чиқариш, илтимосларини бажо келтириш учун вақт билан ҳисоблашмайдилар, ўз ҳаловатларидан кечадилар. Саломатлик посбонлари — шифокорлар ана шундай олижаноб касб эгаларидирлар. Қўлимиздаги бир даста хатларда ана шу қалби дарё, меҳри бебаҳо кишиларнинг меҳнати тараннум этилган.

МИННАТДОРМИЗ

Бирор дардга чалиниб, даво истаб юрганингда кимларга учрамайсан, кимлардан мадад кутмайсан. Лекин сен ҳузурига нажот излаб борган кишилар қандай кутиб олиши ва муомаласига ҳам кўп нарса боғлиқ. Шунинг учун «Ширин сўз —жон озиғи», дейишган. Мен асаб толиқиш хасталигига дучор бўлиб, кўп жойга бордим. Врачлар саломатлигимни тиклаш, асабимни яхшилаш учун қўлларидан келган хизматни аяшмади. Қимматли маслаҳатлар беришиб, йўл-йўриқ кўрсатдилар. Улардан бири Андижон физиотерапия касалхонасига бориб даволанишимни тавсия қилишди.

Асосан оламушук адирларида ер остидан чиқадиган юқори минераллашган сув билан даволашаркан. Шифокорларнинг ширинсўзлиги, меҳрибончилиги айниқса, одамни қувонтиради. Бош врач Носиржон Қурбонов, даволовчи врачлар Мавжуда Ниёзматова, Султонбой Мамажонов, катта медицина ҳамшираси Саноталатхон Эгамбердиеваларнинг хизматидан беморлар беҳад миннатдор.

Ҳозир кайфиятим яхши, саломатлигим анча тикланди. Мана, олдинги вазифамда ишлаяпман. Болаларнинг, қариндош-уруғларнинг хурсандчилигини айтмайсизми. Биргина мен эмас, ҳар йили қанча беморлар дардига шифо топишяпти уларнинг қўлидан.

Ўзим бирга даволанган Комсомолобод районидаги Мирзааҳмедов номли совхоз ишчиси Зиёвуддин Раҳмонов, Москва районидаги «Москва» колхозида яшовчи пенсионер Сотволди Машрабов, Балиқчи районидаги Киров номли колхознинг 2-участкасида истиқомат қилувчи Надежда Михайловна Карпова ва бошқалар номидан илмини қурол қилиб, беморлар дардига даво топаётган касалхона шифокорларига миннатдорчилик билдираман.

Носиржон ИМОМБЕРДИЕВ,
Андижон область давлат наслчилик корхонасининг Москва райони бўйича катта зоотехниги.

ҲАМШИРА

Ляля опанинг касби одций. Мана, чорак асрдирки, Бағдод район бирлашган касалхонасида ҳамшира бўлиб ишлайди. Ўзининг меҳнатсеварлиги, хушмуомаласи ва жонкуярлиги билан беморлар ҳурматини қозонган опахонни касбдошлари ҳам мураббий сифатида ҳурмат қилишади.

Балки, «Ўзи ҳамшира бўлса, врачларга қандай устоз бўлсин», дерсиз. Ляля Шакировна ёшларга одамлар билан муомала маданиятини ўргатиш, уларни қийинчилик ва омадсизликлар олдида довдираб қолмасликка кўниктиришда чиндан ҳам мураббий. Эндиликда район медицина бирлашмасида меҳнат қилаётган ёш врачлар Раъно Аҳмедова, Орифжон Жўраев, анчагина танилиб қолган ҳамширалар Лена Усенова, Замира Акбарова, Мўътабар Боқиевалар ундан кўп нарсани ўрганишди.

Касалхонанинг шикоят ва таклифлар дафтарини варақласангиз тажрибали ҳамшира Ляля Шакировна Ягудинага билдирилган миннатдорчилик сатрларга кўзингиз тушади. «СССР соғлиқни сақлаш аълочиси» беморларнинг «раҳмат опа, қўлингиз дард кўрмасин!», «Сиздан умрбод миннатдорман!» деган қалб сўзларини юксак мукофот ўрнида кўради ва одамларга яна ҳам яхшироқ хизмат кўрсатишга ҳаракат қилади.

Каримжон АКБАРОВ,
Бағдод район «Авангард» газетасининг ходими.

. . .

Қашқадарёлик Ф. Сафаров, жиззахлик Х. Худойқулов, андижонлик С. Аҳмаджонова, тошкентлик Ш. Шоматовалар ҳам беморлар ташаккурига сазовор бўлаётган ажойиб шифокорлар ҳақида лавҳалар ёзиб юборишган.

ҲАМ МАКТАБ, ҲАМ САНАТОРИЙ

Самарқанд областида соғламлаштириш —ўқув комбинати очилди. Унинг эгалари —«Облколхозстрой» трестининг меҳнаткашлари комбинатни Оқдарё районидаги Ленин номли колхознинг яроқсиз ерларида қурдилар. Кинозал, ошхона, дам олиш хоналари, ўнта коттежи, ҳовузли сув ва электр билан даволаш хонаси, физиотерапея бўлимли ўқув корпуси юз кишини қабул қила олади.

Қишлоқ қурувчилари бир вақтда ҳам дам оладилар, ҳам ўз малакаларини оширадилар. Ёшлар бу мактабда арматурачи, ғишт терувчи, сувоқчи, пардозловчи, дурадгор, электромонтер касбларини ўрганадилар.

Ўқув комбинатининг территорияси паркка айлантирилган бўлиб, бу ерда 30 минг тупдан кўп кўчат ўтқазилган. Ўқув шаҳарчаси ёнида кўл ҳам вужудга келтирилди.

Самарқанд области
(ЎзТАГ мухбири).

«ТАБИАТ ВА ИНСОН» КОНКУРСИГА

БЎРИБОСАР

Тоғли Бошқизилсой қишлоғига бораётиб, «Ленинобод» колхозининг Самсарак яйловидаги қўйчилик фермасида тўхтаб ўтдим. Кунгай адирларда қўй сурувлари ёйилиб юрибди. Отарлардан дам-бадам қўзичоқларининг қўнғироқдек овози эшитилиб қолади. Бош чўпон Орифхўжа ота билан кўпдан танишмиз. Бу ерга келишимнинг боиси у билан ҳол-аҳвол сўрашиб, ишлари тўғрисида билиш ҳам эди.

Адир йўлидан ферма томон бурилишим билан теварак-атрофдан чўпон итлари югуриб-юлқинишди. Ҳайриятки, Орифхўжа ота ташқарида экан, итларни ҳайҳайлаб қайтарди.

— Зап бўрибосарларингиз бор-да, ота, — дедим салом-аликдан кейин қўтон яқинидаги уйига бошлаб бораётган чўпонга.

Қария бир нарсани эслагандек менга ялт этиб қаради.

— Бўрибосар битта эди, ўлди, — деди у, —ўлганда ҳам бўрилар билан олишиб ўлди. Отчопгандан чалажон ҳолида топиб келдим. Оқтўш дабдала бўлиб кетган экан, икки кун ётиб, жон берди. Қолган итлар унинг тирноғига ҳам арзимайди. Ҳайбати зўру юраги йўқ, қашқирга йўлай олмайди.

Оқтўш... Жуни қоракулранг, калласи калта, бўйин ости кўкрагигача оқ кучукни эсладим. Чўпон уни тўрт йилча бурун қирғиз дўстларидан олиб келган, менга «Арслон чиқади» деб таърифлаганди. Ота бўрилар билан бўлган Оқтўш воқеасини айтиб берди...

Қор уриб турган ярим тунда итлар даҳшат билан акиллай бошлашган. Чўпон чакмонини елкасига ташлаб, тошфонар билан қўтон томон чопган. Итлар овози узоқдан келарди. Орифхўжа ота уёқ-буёққа қараса, қўтон туйнугига тиқиб қўйилган похол сочилиб кетган, туйнук эса очилиб қолган эди. Демак, бу ердан бўри тушибди.

Чўпон қўйларни оралади, жониворлар қўрқиб ғужанак бўлиб олишган, қўйлардан қайси бирига шикаст етгани ёки етмаганини билиб бўлмасди. Чўпон туйнукка тахта қўйиб, ташқарига чиққанда итлари ғиншиб айланиб юрар, аммо улар орасида Оқтўш кўринмасди. Орифхўжа ота қайта-қайта баланд овоз билан чақиргандан кейин Оқтўш югуриб келдию, яна сой томонга чопиб кетди. Чўпон бир гап бўлганга ўхшайди, деб унинг ортидан бироз юргандан кейин тош ёнида турган қўйни кўриб қолди. Оқтўш уни бўрилардан ажратиб олган экан.

— Ўша тун Оқтўш қайтиб келмади. Эрта тонгда уни қидириб юриб, Отчопгандан топдим, — деб ҳикоя қилди кекса чўпон. — Чамаси, бўрилар қуршовига тушиб қолган, лекин бўш келмаган. Чор атрофда бўри юнглари учиб юрар, узиб ташланган бўри бармоғи ётарди. Оқтўш ўч оламан, деб ҳалок бўлганди.

Мен ит жасоратига қойил қолдим. Ҳа, фермаларда шунақа бўрибосарлар бўлса, қўй-қўзиларга шикаст етмайди. Шундай экан, чорвачилик учун довюрак қўриқчи итлар тайёрлашни йўлга қўйиш пайти келмадимикан? Ит асрамаган, унинг ёрдамига таянмаган бирорта чўпон-чўлиқ йўқ, албатта. Лекин итнинг ҳам ити бор-да. Шу ўринда бундан бир неча йил илгари «Коммунист» колхозининг Бешқашқа яйловида юз берган бир воқеани айтиб ўтмоқчиман.

Яйловдан колхоз раҳбарларига Ҳасан чўпоннинг отаридан бир йўла йигирма олти қўйни бўрилар қийратиб кетгани тўғрисида ташвишли хабар келди. Аввалига бу гапга идорадагилар ишонишмади. «Одамни отдан ағдариб ташлайдиган, йўлбарсдай итлари бору Ҳасаннинг қўрасига бўрилар йўлай олармиди?» дейишди улар. Лекин бўлган воқеа ҳақиқат эди. Чўпоннинг бузоқдек келадиган кўппаклари бўла туриб, бўрилар қўйларни бемалол оралаган.

Паркент райони хўжаликларида чорвачилик ривожланиб боряпти. Яйловларда 40 мингдан зиёд қўй боқиляпти. Умуман республикамиз миқёсида яйловлар шароитига мос бўрибосар итлар тайёрлаш йўлга қўйилса, мақсадга мувофиқ бўларди, деб ҳисоблаймиз.

М. ТУРСУНОВ.

Тянь-Шань эремуруси деб аталувчи бу гулнинг бўйи икки метргача етади. У айниқса, гуллаган пайтида ёқимли ҳид таратади. Бу гул нодир ва йўқолиб кетаётган тур сифатида СССРнинг «Қизил китоби»га ёзилиб, муҳофаза остига олинган.
В. Таран фотоси.

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

ОТАШ «МЕҲМОН»НИНГ ТАШРИФИ

Футбол тўпидек келадиган тўқ кўкиш шарнинг чети —сап-сариқ аланга бўлиб нур сочар ва оҳиста чайқалиб сузарди... «Аргазинский» совхозининг бузоқ боқувчиси М. Иксанова оташ «меҳмон» —думдумалоқ яшин билан учрашувни шундай таърифлайди.

Бутун бригада бузоқларга кечки ем бермоқчи бўлиб турганида бирдан момоқалдироқ гулдираб қолди, деб ҳикоя қилади бузоқ боқувчи. Ўн яшар Ойбулоқнигина кутишарди. У одатда кечқурун келиб онаси Х. Гиннатуллинага қарашарди. Шундай қилиб улар оғилхонага томон бораётиб қўққисдан иккови ерга йиқилишди. Мен оташ шарни кўриб одамларни ёрдамга чақира бошладим. Бунга ҳеч ким жавоб қилмади —бостирма остида бўлган кишиларнинг ҳаммаси беҳуш ётарди, оташ тўп эса бостирманинг нариги эшигидан оҳиста сузиб чиқиб кетарди.

М. Иксанова резина аралаш тўқилган қуруқ плашч ва этикда бўлмаганида фан учун бу қизиқарли ҳодисанинг тафсилотини уни кўрганларнинг биронтаси ҳам айтиб бера олмаслиги мумкин эди: унинг ўн дугонасини ҳам яшин урганди. Ҳозир, дейди район касалхонасининг бош врачи С. Водогазский, жабр кўрганлар тузаляпти, энди уларнинг ҳаёти хавф остида эмас.

Челябинск

Е. ТКАЧЕНКО,
ТАСС мухбири.

ЗАНГОРИ ЭКРАНДА

ЧОРШАНБА

18 АВГУСТ

● МТ I

9.00 «Время».
9.40 Мультфильмлар.
10.10 «Киносаёҳатчилар клуби».
11.10 «Таниш оҳанглар». Концерт.
11.55 «Супа — тундра дарёси». Телевизион ҳужжатли фильм.
12.10 Янгиликлар.

* * *

15.00 Янгиликлар.
15.20 «Вьетнам бўйлаб». Кинопрограмма.
15.50 «Рус тили».
16.20 «Объектив».
16.50 «Меҳнатим қўшилар, республикам меҳнатига». Юқори синф ўқувчилари меҳнат бирлашмаларининг слёти ҳақида Целиноградлан репортаж.
17.35 Хизмат кўрсатган «Ятрань» халқ рақс ансамблининг концерти.
18.15 «Ангарадаги ўрмон химияси гиганти». 1-серия. Братск ўрмон саноати комплекси.
18.45 «Илья Муромец», «Чўпон ва гўзал малика ҳақида эртак», «Опаси Алёнушка ва укаси Иванушка». Мультфильмлар.
19.15 «Дунё воқеалари».
19.30 «Халқ куйлари».
19.50 «Фан оламида».
20.20 «Ўкираётган ҳайвонга муҳаббат». Кўп серияли телевизион бадиий фильм премьераси. А. Вахваловaнинг шу номли романи асосида. 1-серия.
21.30 «Время».
22.05 «Фестиваллар... Конкурслар... Концертлар...»
23.25 «Дунё воқеалари».
23.40 Илмий-оммабоп фильмлар программаси.

● МТ II

18.30 Янгиликлар.
18.50 Моцарт. Фортельяно, кларнет ва альт жўрлиги учун 7-трио. Ленинграддан олиб кўрсатилади.
19.10 «Ҳужжатли экран». Кинолова.
20.00 Владимир области филармониясининг «Русь» ансамбли концерти.
20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар».
20.45 «Халқаро панорама».
21.30 «Время».
22.05 «Процесс». Бадиий фильм.

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар программаси.
11.30 «Кичик юлдузлар». Фильм-концерт.
12.15 «Виталий Бианки». Ҳужжатли фильм.
13.15 «Оловли йўллар». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.

* * *

18.00 Кўрсатувлар программаси.
18.05 Болалар учун фильмлар: «Дастлабки қадамлардан бошлаб», «Қувноқ шаҳарча».
18.30 «Қувноқ пионер ёзи» [рус.].
19.00 «Озиқ-овқат программаси — халқ фаровонлигининг асоси».
19.30 «Ахборот» [рус.].
19.45 СССР ташкил топганлигининг 60 йиллигига. «Дўстлик камалаги». Кинопрограмма.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Чаманларда сабо ўйнар».
21.30 Москва «Время».
22.05 «Бугун оламда нима гап?» Халқаро ҳаёт кундалиги.
22.20 «Оловли йўллар». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
23.25 Янгиликлар.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета
Компартии Узбекистана
Р. 07363

БИЗНИНГ АДРЕС: 700 000. ТОШКЕНТ—П, ЛЕНИН КЎЧАСИ, 41.

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари — 33-44-47, 32-56-21, 33-54-33, 32-54-42. Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-54-48, 32-56-25. Партия турмуши бўлими — 32-56-34, 32-56-32. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52, 32-56-39. Таржима бўлимлари — 32-56-37, 32-56-38. Сатира ва юмор бўлими — 32-54-53. Иллюстрация бўлими — 32-56-31, 32-58-83. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Нашриёт диспетчери — 32-78-94. Нашриёт телефон станциясининг навбатчиси — 33-90-50.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. Тошкент шаҳри. Индекс 64548. А. 1091.